

The Project Gutenberg eBook of Purimossa: Viisinäytöksinen näytelmä, by Kaarle Halme

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Purimossa: Viisinäytöksinen näytelmä

Author: Kaarle Halme

Release Date: June 1, 2009 [EBook #29017]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PURIMOSSA: VIISINÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

PURIMOSSA

Viisinäytöksinen näytelmä

Kirj.

KAARLE HALME

Otava, Helsinki, 1900.
Oy Kuopion Uusi Kirjapaino.

HENKILÖT:

Teofilus Grön, entinen rustmestari ruotuväessä. Purimon holhooja. *Kamrerska*, hänen sisarensa. *Hilma*, Purimon emäntä. *Roope*, Purimon isäntärenki. *Kalle*, | *Miina*, | Purimon palvelusväkeä. *Tilta*, | *Kaisa*, Purimon ruotimuori. *Kirkkoherra*. *Kirkkoherska*. *Ylioppilas*, kirkkoherran poika. *Nimismies*. *Eräs herra*. *Jahtivouti*. *Virveli*, piiskuri. *Vinnari*, vanginkuljettaja. *Iso-Röyhiö*, talon isäntä. *Oravaisen Jussi*, mökkiläinen. *1:nen neiti*. *2:nen neiti*. *3:mas neiti*. *1:nen isäntä*. *2:nen isäntä*. *3:mas isäntä*. *1:nen emäntä*. *2:nen emäntä*. *1:nen mies*. *2:nen mies*. Hääväkeä ja kyläläisiä.

Tapaus Hämeessä.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Pääsiäislauvantai. Ilta päivä. — Purimon hakotanhua. Oikealla kota ja peräkulmassa vaja. Kodan ja vajan välissä veräjä, joka vie miespihaan. Perällä hirsiaita ja veräjä, joka vie kylätielle. Vasemmalla talli ja navetta. Keinu seinään kiinnitettynä. Keskellä tanhuata hakotukki.

KALLE (pitkä mekko yllä, karvalakki takaraivalla ja kintaat kädessä, hakkaa tukin vieressä hakoja. Laulaa):

Eikä se käki kaukana kuku,
Vainioaidan takana vaan.
Hai lia laa! laulan vaan:
Vainioaidan takana vaan.

(Lyö kirveensä tukkiin, korjaa lakkiaan, sylkää, ottaa uuden haonoksan ja jatkaa):

Eikä se kulta kaukana nuku,
Oman tuvan oven takana vaan.
Hai lia laa! laulan vaan:
Oman tuvan oven takana vaan.

MIINA (kodan ovella). Tule hyvä poika kantamaan sakkasaavia

KALLE (laulaa):

Vars' on tallissa, karv' on märkä
Palattu pappilasta vaan —

MIINA (huutaa). Kalle!

KALLE (lakkaa hakkaamasta). Häh?

MIINA. Tule saavia kantamaan!

KALLE (sylkää). Hm! Missäs se Tilta sitten on?

MIINA. Ties hänet. — Tule pian nyt!

KALLE (hakkaa ja laulaa).

Hai lia laa! laulan vaan:
Palattu pappilasta vaan.

MIINA. No, tule nyt, äläkä hailuta siellä! Ihan käsiinhän tämä päivä loppuu tällä tavoin.

KALLE (lyö kirveensä tukkiin). No, mikäs helkkunan hoppu sinulla nyt sitten on? (Menee kotoon.)

MIINA. Ole vaiti hoppuinesi! — Kas niin, tanko olalle vaan! (Tulevat kantaen sakkasaavia Miina edellä ja Kalle perässä.) Meidänkö tanhualla sitä aaveita kuunnellaan tänä yönä?

KALLE. Tässäpä sitä ennenkin... Mitäs sitä saavia niin hemputat! Astu oikeen, kun kerran astut!

MIINA. Sinä nyt olet! Eipä sua juuri viitsi pyytää. (Menevät navettaan.) No, mene matkaas nyt — hakovaari!

KALLE (menee hakkaamaan, laulaa):

Rengaskenkä ja liinukkavarsa,
On minun papallani vaan —

(Puhuu.) Kuules, Miina!

MIINA (navetassa). No?

KALLE (lakkaa hakkaamasta). Kuuletkos sinä!

MIINA. Kuulenhän minä.

KALLE. Tiedätkös mitä?

MIINA. En tiedä!

KALLE. Minä alan haistella jotain.

MIINA. Vai alat. — No mitä sitten?

KALLE. Ett'ei meistä kahdesta taida tullakaan mitään. — Sinä olet vetänyt minua nenästä jo kauvan aikaa.

MIINA (tulee navetan ovelle. Nojaa ovipieleen). Kuinka niin — nenästä?

KALLE. Niin vaan. — Luuletkos, etten minä ole nähnyt, miten sinä hyvittelet Roopea!

MIINA. Hyvittelen Roopea?

KALLE. Katsos nyt taas, kuinka viaton sinä olet. Hyi saakeli! (Alkaa hakata.)

MIINA. Häpeä vähän, kun tuolla tavalla haukut! (Menee navettaan kun näkee Roopen tulevan. Kalle alkaa vihellellä.)

ROOPE (tulee pihaveräjämästä, kantaen pieniä tikapuita, vasaraa ja muutamia suutteita. On pyhävaatteissa). No mitäs sinä ajattelet mies?

KALLE. Mitä — ajattelen?

ROOPE (menee keinun luo, pystyttää tikapuut ja kiipee ylös). Olenhan sanonut, että Purimon työt pitää aina käydä etukynnessä. Juhla on ihan oven suussa ja sinä vielä hakoja kalkuttelet.

KALLE. Ehtiipä tästä vielä.

ROOPE (alkaa suuttia keinun relsiä). Tänä iltana sitä lautaa hypätään ja keinutaan, että silmiä siintää. — Tulevaksi pääsiäiseksi pitää tehdä sellainen kelakeinu, oikein jyrävä ja korkea. Tämä nyt onkin ihan lasten tekoa, koko sohlo. — Kuule Kalle! Heitä jo hiiteen tuo hakotyösi! Sinä olet oikea hituri tänä päivänä.

KALLE. Kyllähän — (Miina tulee hakemaan hakoja) — kun tässä pitääkin olla tarhapiikana ja kaikkena. (Hakkaa kaikin voimin.)

ROOPE. No johan sulla onkin viimeinen ruoto tukilla... Jos menisit sieltä pirtin alta tuomaan sen hypinlaudan.

MIINA. Kun auttoi yhtä ainoata saavia... Kas mun tätä nyt! Kannattaakin...!

KALLE. Yhtä ainoata — aina kerrallaan.

MIINA. Ovatko nämätkin nyt navettahakoja? Aivan silppua kaikki tyyni.

KALLE (potkaisee tukin kumoon). Vie pirtin lattialle sitten, jos ei navettaan kelpaa! (Menee tuimasti pois.)

ROOPE. Hahaha! Mikäs poikaa riivasi? Taisi suuttua ... (pudottaa vasaran, aikoo tulla sitä ottamaan.)

MIINA (heittää hakosylyksensä). Kyllä minä kurotan. Tuoss' on!

ROOPE. Anna samalla joku kapula ... mun suutteeni ei näy riittävän ... anna se vaan! Tehdään paremmaksi toisten, kun on enemmän aikaa. (Veistelee kapulaa, jonka Miina on antanut.) Taisi suuttua, kun moitin hitaisuudesta.

MIINA (istuu hakotukille). Mitäs se siitä.

ROOPE. Sinuunpa taisi pahastuakin, koska puhui tarhapiiasta.

MIINA. Hm! Ei kai se renki ole parempi kuin piikakaan.

ROOPE. No, mitäs se siihen kuuluu. Suuttuneen puhettahan se olikin.

MIINA. Olihan se.

ROOPE. Minä luulen, että te noin tavaksenne usein härnäilette Kallea täällä kotosalla.

MIINA. Ph! Kukapa häntä! —

ROOPE. Se olisikin väärin. Kalle on hyvä poika ja teillä on hänestä suuri apu kotiaskareissa.

MIINA (päättävästi). Sinulle se on äkeissään, eikä muille.

ROOPE. Minulle? Mistä sitten?

MIINA (viivytellen). Ilman vaan.

ROOPE. Tuosta äskeisestä niin —

MIINA. Johan nyt! Eikö mitä.

ROOPE. Nyt sinä olet taas tietävinäsi jotain.

MIINA. Ehkä tiedänkin — jotain.

ROOPE. Sen kyllä uskon.

MIINA (vitkaan). Kalle on kosinut minua —

ROOPE (nauraa). Niin on taitanut tehdä.

MIINA — mutta minä en huolinut hänestä.

ROOPE. Se oli paha, se.

MIINA. Tiedätkös, minkätähden minä en hänestä huolinut?

ROOPE. En. Kuinka minä sitä... (veistolee.)

MIINA. Mistäpä sinä ... ja se onkin yhdentekevä. Mutta nyt on Kalle sinuun suuttunut sentähden, että...

ROOPE. No?

MIINA. ... hän luulee meidän kahden —

ROOPE. Mitä — meidän kahden?

MIINA. Hän luulee, että me pidämme toisistamme.

ROOPE. Mutta, hyväihminen, sano hänelle! Kai hän sitten lakkaa luulemasta.

MIINA (epäröiden). Ettäkö...? Kuinka, sano?

ROOPE. Totuus, tietenkin.

MIINA (neuvotonna). Totuus?

ROOPE. Mistä Kalle on saanut päähänsä, että me olisimme ... ha, ha, ha!

MIINA (nousee). Sinulta kai. Keltäs muilta.

ROOPE. Kuinka minä olisin... Mitä sinä joutavia loruat! (Tulee alas.)

MIINA (hämillään;). Joutavia? (Suuttuneena.) Etkö sinä muista kun Nuuttia ajettiin?

ROOPE. Kyllähän minä sen muistan.

MIINA. No?

ROOPE. No! Mitä no?

MIINA (kiukkuisesti). Ei mitään. (Malttuu.) Et suinkaan sinä muista puhuneesi mitään — minulle?

ROOPE. Puhuin kai jotain roskaa. Koko ilta oltiin hyvin leikkisiä, — Ah! Lörpöttelinhän minä sinulle naimisesta ja Jumala tiesi mistä, kiusoittaakseni erästä ... mutta en minä sillä sen enempää tarkoittanut.

MIINA. Etpä kaiketi tarkoittanutkaan.

ROOPE. No, en niin! Onhan toki lupa senverran leikkiäkin laskea. (Istuu keinuun.) Rasvaa tämä tuntuu tarvitsevan. Onko sinulla huomassasi yhtään iهران kettä?

MIINA (mutisee). Kodan laudalla taitaa olla. Katso sieltä!

ROOPE (menee kotaan, hyräilee).

"Talo kun linna ja poika kun herra
Ja hevonen kun mäki —"

(Tulee takaisin. Menee rasvaamaan keinua.)

MIINA (ilkeästi). Mitä sinä arvelet, jos joku muukin vähän laskisi leikkiä?

ROOPE. Kuka muu?

MIINA. Välipä tuolla, kuka. — Hilma esimerkiksi.

ROOPE. Kun laskee, niin laskee — mitäs siitä! Kyllä leikki aina sijansa saa. (Katsoo Miinaa.) Mitä sinä Hilmalla tarkoitat?

MIINA. Entä jos Hilma kohdakkoin menisi naimisiin — jonkun muun, kun sinun kanssasi?

ROOPE. Mitä sinä nyt tähtäilet?

MIINA (kokoilee hakoja syliinsä). Rustmestaria vaan.

ROOPE. Mitä se minua liikuttaa?

MIINA. Ainakaan se ei liikuta minua. (Menee navettaan.)

ROOPE (katselee Miinan jälkeen. Pyyhkii kätensä saapasvarsiinsa. Vie tikapuut vajaan). Rustmestarin kanssa? Rustmestarin! Olisiko se jo niin pitkällä? (Tulee päättäväisesti navetan ovelle.) Miina!

MIINA (navetassa). Loppuiko ihra?

ROOPE (kävelee ajatuksissaan toiselle puolen näyttämöä ja palaa takaisin. Miina tulee navetasta). Mitä sinä tarkoittit tuolla äskeisellä?

MIINA (pane ovia säppiin). Ihrallako?

ROOPE. Niin juuri! Sillä ihralla, jolla sinun kielesi on rasvattu. — Mitä sinä sillä rustmestarin jutulla tarkoittit?

MIINA. Mitäs minä sillä tarkoitin! En yhtään mitään. Sanoin vaan muuten lystikseni mitä tiesin. — Sepä näkyy, se asia sentään liikuttavan muutamia. Ha, ha, ha!

KALLE (on tullut, kantaen hypinlautaa. Nähdessään Roopen ja Miinan, heittää hän laudan maahan ja aikoo mennä).

ROOPE. Älä sitä sinne heitä, pannaan se paikoilleen samalla! (Menee asettamaan tukkia.)

MIINA (mennessään Kallelle). Jos tahdot ryypyn, niin tulee luhtiini hetken perästä!

KALLE (ihmettelee, sylkää ja pyyhkii suutansa). Jahah!

ROOPE. Onkohan tuo liian matala? Koetetaanpas lautaa. (Kantavat laudan tukille.)

KALLE (iloisempana). Hyvähän tämä! Ihan peijakkaan hyvä sittenkin. Eipä taida olla karsokaan.

ROOPE. Tuohon sietää pienen paittilaan.

KALLE. Taitaa kyllä ... pannaanpas vaan ... noin! Nyt hyvä sanoi Mäkelä. — Koetellaankos? (Menee laudan päähän seisomaan.)

ROOPE. No, sinä et olekaan enää suutuksissa?

KALLE (hämillään). Enhän minä ... olenkos ollut sitten?

ROOPE. Olithan äsken. — Sinä luulit ihan väärin minusta ja Miinasta.

KALLE (sylkää). Enhän minä sitä niin luullutkaan.

ROOPE. Meillä ei ole koskaan ollut mitään väliä, enkä minä ole koskaan erityisesti Miinasta pitänyt.

KALLE (ottaa esiin tupakkavehkeet). Niin minäkin arvelin ja uskoinkin, varsinkin, kun höpistiin ihan

yleiseen Hilmasta ja sinusta. Mutta ... noh! mikäs sitä piippua pännii? Kas sitä vaan, kun on mennyt ihan tukkoon. Ah hah! Jopas ... (istuu laudalle.) Se Lepsi kävi täällä viime viikolla ja tiesi kertoa, että se meidän rustmestari nai Hilman. Kyllä kylällä nähdään, vaikk'ei kotona hajuakaan tunnu, sanotaan. — Silloin minä taas arvelin, että ... ummessahan se on sittenkin.

ROOPE. Niinkö Lepsi kertoi?

KALLE. Niin se sitä jutteli. — Tuntui olevan pohteissaan äijäressu, kun on toimittanut Hilmaa Isoon-Röyhiöön. Vaikka eihän se Hilma sinne —

ROOPE (istuu). Kuules Kalle, Uskotko sinä, että Hilma todellakin huolisi rustmestarista?

KALLE (katsoo Roopea). Enpä tiedä.

ROOPE. Ja ottaisiko rustmestari talonpoikaisen tytön? Luuletko, että ottaisi?

KALLE. Ottaa kun saa. Hyvälläkin mielellä ottaa; niin rikkaan tytön. Ei niitä juuri kahmalokaupalla sellaisia löydy. — Raha se on kun komtieraa.

ROOPE. Rahahan se on. — Siksi se kai Purimoon tuppautui asumaankin, että saisi —

KALLE. Että saisi lähennellä itseään, niin. Kyllä sillä jo silloin oli mielet mielessä. — Ja tännepä sen taitaa kertyä kohta koko suku. Niinpä se kamprelsakakin, tai mikä se lienee se hänen sisarensa, on jo täällä semmoista emäntää, että pois tieltä, vaikka niin piti vaan häpäskältä käymään jouluvieraissa. Taitaa olla vähän nirkun narkun siellä Tyrväässä, koska ei näy lähtöä juuri hätäilevän. Asustaa vaan täällä, kun kotona ainakin ja äkslänttäilee meitä mielensä perästä, minkä ehtii ja ennättää. — Jo sitä harakatkin nauravat sellaista elämää, kun Purimossa on ruvettu viettämään.

ROOPE. Siitä pitää tehdä loppu tavalla tai toisella.

KALLE. Hyvähän se olisi. Mutta minkäs sille isännälleen voi.

ROOPE. Puhutaanko sitä kylälläkin, että rustmestari tahtoo Hilman kautta kietoa itselleen Purimon?

KALLE. Kaikkialla sitä nauretaan. Eikä se asia niin valhetta taida ollakaan. Täytyy kai sitä sellaisen kokeilla, päästäkseen jaloilleen taas. Pahasti kun kuuluu olevan velkaantunut. Oikein kymmeniä tuhansia, kertoi Lepsi. On se muuten mukavaa, että se Hilma —

ROOPE. Missähän se on koko päivän ollut, kun ei ole näkynyt?

KALLE. Hilmako vai?

ROOPE. Hilma niin.

KALLE. Oli se murkinan jälkeen käynyt pirtissä. Oli ruotimuorille näytellyt koljalta, korvarenkaita ja sormuksia, jotka kehui saaneensa rustmestarilta.

ROOPE. Ne oli kai kihlat, ne?

KALLE. Kai ne sitten niitä oli — Yöllähän se palasi kaupungista se rustmestari. Taisi olla vähän viinassakin, koska en tahtonut puhettaan ymmärtää, kun olin hevosta riisumassa. — Kyllä ne osaavat, herratkin, sen konstin. Ha, ha, ha! Varsinkin tuollaiset sotaherrat.

GRÖN (tulee pihaveräjämästä). Missä kummassa kaikki väki pitää vestiänsä tänään? Koko talo on kun kylmillä. (Roope ja Kalle nousevat.) Kalle saa laittaa appeita kuntoon matkaa varten. Lähdet saattamaan kamrelskaa Tyrvääseen huomen aamulla varhain, jos on kaunis ilma.

KALLE. Taitaa tulla lumipyry. Ilma näyttää niin armaalta.

GRÖN. Jos niin käy, niin ei lähdetä. Laita kuntoon kaikissa tapauksissa. — Kuules Roope! Koivisto tuli minua vastaan eilen kaupungin matkalla. Eikö hänen pitänyt olla päivätyössä?

ROOPE. Kyllä piti. Mutta hänellä oli tärkeitä asioita —

GRÖN. Kuka antoi hänelle luvan jäädä pois?

ROOPE. Minä annoin.

GRÖN. Sellaista ei saa vastaisuudessa tapahtua. Päivätyöt ovat tehtävät säntilleen ja määräaikoina.

ROOPE. Se on vanha tapa Purimossa, ett'ei alustalaisilta kielletä —

GRÖN. Minun tahtoni on tapa. — Älä toista kertaa käytä sellaisia "vanhoja tapoja" minua kysymättä.

ROOPE. On vähän vaikeata heti tottua kaikille uusille tavoille.

GRÖN (terävästi). Sitä sinun ei tarvitsekaan. Sinä olet vapaa Purimosta, niinkuin tiedät. Parasta, ett'et enään sekaannu talon asioihin. (Menee perälle, oikealle).

ROOPE. Minä sekaannun niihin, ainakin yhden kerran vielä.

KALLE. Kaikesta se näkyy, että se se isäntää on!

ROOPE (ajatuksissaan). Niin se todellakin näkyy. Tokkohan sitten onkin niin?

HILMA (tulee Miinan kanssa pihasta). Täälläkö te kuhnuستهlettekin tunkiolla? Olemme odottaneet teitä ehtoolliselle.

MIINA. Kas vaan, kun lauta on valmis jo. Antakaas meidän vähän koetella. Mahtaako tuota enään osatakaan. — Tule Hilma!

HILMA. Mene sinä Kalle!

MIINA (menee laudalle). Tai Kalle — tule sinä!

KALLE. Samahan se — mennään vaan. (Astuu laudalle.) Nouses vähän! Pitää panna tasapainoon. Minä näyn tarvitsevan enemmän lautaa, kun sinä. Saakeli, kun se vaimoväki on raskasta.

MIINA. Kuka nyt olisikaan sellainen hakkeli, kuin sinä.

KALLE (asettaa lautaa). No, no! katsotaanpas kuka tässä hakkeli on. Nyt ehkä mallaa. Astus laudalle sitten!

MIINA. Älä vaan lyö kovin korkealle. — Voi, voi! Tässä ei ole riukujakaan mistä kiinni pitäisi.

KALLE. Vielä riukujakin tällaisella laudalla! (Hyppäävät.)

ROOPE. Etkö sinä, Hilma, tahdo hypätä — minun kanssani?

HILMA. Minä katselen mielummin.

MIINA. Ai, ai! Lopeta jo! Minä kohta putoan.

KALLE (hyppää laudalta). Vähän sinä uskalsitkin.

MIINA. Niin kai, kun ilmankin peloitti. Mutta hauskaa se on sittenkin. — Yritäpä Hilma, sinäkin!

ROOPE. Tule nyt Hilma! Minä lyön hiljaa vaan.

HILMA. En minä viitsi.

MIINA. Ei Hilma taida uskaltaa.

HILMA. Ketä minä sitte pelkäisin?

MIINA. Eipä erityisesti ketään. (Katsoo Roopea.) Muuten vaan ei taitaisi sopiakaan.

(Kuuluu laulua tieltä, vasemmalta.)

KALLE. Kuulkaas!

MIINA (juoksee peräveräjälle). Tuoltahan ne tulevat jo, ne yliskyläläiset.

KALLE (menee veräjälle). Varhainpa ne ovatkin liikkeelle lähteneet.

MIINA. Vallan miehiä siellä näkyy vaan tulevankin.

ROOPE (Hilmalle). Mitä varten sinä olet näyttänyt niin ynseältä viime aikoina?

HILMA. En minä tiedä olleeni ynseämpi kun ennenkään.

ROOPE. Ja sitten sinä näytät niin vauhkolta.

HILMA. Kaikeltapa minä nyt sinun silmissäsi näytänkin. (Menee perälle).

YLISKYLÄLÄISET (laulavat):

Vanhan kullan heilu
Tanssia pritkutellu
Niinkuin isän äidin puolarukki.

Kun tulet kullakseni
Otan omakseni
Kihlakaluiks annan nämät sulle.

Ensin annan kaurat
Sitten lammasraudat
Sukkavartahat ja rugin rullat.

(Ihan lähellä.)

On niitä likkoja ollut
Aina kun on tullut.

(Tulevat.)

Tanhualla niit' on rakastellut.

JUSSI. Ehtoota purimolaiset! Tulkaa yhteen matkaan nyt!

KALLE. Mihinkäs teitä viedään? Purimossahan sitä ennenkin on pääsiäisyötä vietetty.

JUSSI. Niinhän sitä on ennen, mutta — (laulaa:)

"Entiset ajat ovat olleet ja menneet" —

RÖYHIÖ. Kuka nyt herraskartanoihin viitsis jäädä. Tekö vaan! (Narua.)

JUSSI. Tässähän olisimme ihan herskaapin nokan alla.

RÖYHIÖ. Ei, rouvat ei meille mallaa! (Naurua.)

ROOPE (katsoo Hilmaa, joka käyntyy tulemaan etunäyttämölle). Täällä ei ole mitään rouvia.

RÖYHIÖ. Jalkavaimojakos sitten? Hahaha! Eteenpäin mars! (Menevät laulaen.)

HILMA (vaipuu hypinlaudalle). Hyvä Jumala!

ROOPE (tulee etualalle Hilman luo). Röyhiö oli tapansa mukaan humalassa. Älä välitä hänestä!

MIINA (Kallelle). Katsos tuota paria! Suotta sinä minua syyttelit.

KALLE. Hm! Niinhän tuo näyttää.

MIINA. No mennään nyt!

KALLE. Se on totta. Mennäänkös sitä nyt ryypylle sitten? (Menevät pihaveräjästä.)

ROOPE. Kerrotaan, että sinä olet ottanut kihlat rustmestarilta. Onko se totta?

HILMA. On. (Aikoo mennä.)

ROOPE (estää häntä). Aiotko mennä naimisiinkin hänen kanssaan?

HILMA. Sepä tyhmä kysymys! Tietysti menen. — Mikä halu sinulla nyt tänään on minua puhutella? Se muuten ei juuri ole sinun tapaistasi.

ROOPE. Älä ole suotta pisteliäs. Eihän sinua viimme aikoina ole saanut nähdäkään, kun vilaukselta joskus.

HILMA. On niitä ollut aikoja ennen viime aikojakin. Mutta mitä tässä lörpöttelemme. Lähde sinäkin ehtoolliselle! (Aikoo taas lähteä.)

ROOPE. Hilma! Älä mene vielä! — Tänä iltana minä tahdon puhua suuni puhtaaksi. Kuuntele minua tämä yksi kerta vaan! Minä pyydän sinua ... jää tänne siunaamaksi hetkeksi vaan!

HILMA. No, annahan kuulua sitten, koska noin intoilet! (astuu laudalle.) No? Vastako alat mieltä sanottavaasi?

ROOPE. Enkä ala. Olen sen jo miettinyt moneen kymmeneen, moneen sataankin kertaan. Vaikka on siinä vähän uuttakin joukossa. (Istuu hakokasalle lähelle Hilmaa.) Muistatkos mikä päivä on huomenna?

HILMA. Pääsiäispäiväksihän se almanakassa on merkitty ja se kai se onkin. Vai aiotko sinä muuttaa sen joksikin muuksi?

ROOPE. Huomenna on isävainajasi kuolinpäivä.

HILMA (hämmästy). Se on totta.

ROOPE. Siitä on viisi vuotta kulunut.

HILMA. Niin on.

ROOPE. Meidän isävainajamme olivat langokset ja naapurukset. Sentähden minä jouduin Purimoon, kun meidän talo, isän kuoleman jälkeen myytiin ryöstöhuutokaupalla. Tämä meidän rustmestarihan sen myyttikin. Se oli varoissaan silloin vielä. Eleli muhkeasti perinnöllään ... vaikka eihän se tähän kuulu. — Tänä viisi vuotta takaperin — minä olin silloin yhdenkolmatta vanha —

HILMA. Ja minä seitsemäntoista.

ROOPE. — kutsui isävainajasi minut luoksensa. Hän pyysi minua ainaiseksi jäämään Purimoon. "Sinä olet kelpo miehen alku", sanoi sairas. "Minun velvollisuuteni olisi ollut sinua enemmän neuvoskella. Mutta pidä hyvänäsi edes ne mitä olet saanut. Elämäsi tiellä voivat nekin vähät olla hyvinä viittoina. — Yhden asian tahdon vielä sydämmellesi painaa: älä ilman syytä jätä Purimoa ja lähde maata maailmaa kiertämään. Muista se!" — Niin se sairas ukko jutteli. Minä olen totellut häntä ja olen vielä tässä.

HILMA. Herra siunatkoon! Missäs sitten?

ROOPE. Voisihan sitä olla muuallakin.

HILMA. Minun ei ole ikinä päähänikään pistänyt että sinä joskus olisit meiltä poissa. — Kuinka vanha sinä olit, kun tulit meille?

ROOPE. Kuudentoista.

HILMA. Sepä se. Eikö kymmenessä vuodessa jo opi niin paljon kotiutumaan, ett'ei tuollaisia ajattele?

ROOPE. Oppiihan sitä. Mutta yhdessä päivässä voi oppia vielä enemmän vieraantumaan.

HILMA (painaa päänsä alas).

ROOPE. Enkä minä niin vakavasti poislähtöä ole ajatellutkaan. Tuskin olen sitä ajatellut ollenkaan. Miten mahtoivat sanani johtua siitä kertomuksesta. Kotinanihan olen tätä taloa pitänytkin, ihan oikeana kotinani ja ... no, niin — Seuraavana päivänä kuoli isäsi. Vainajan tahdon mukaan pantiin setäni sinun holhojaksesi. Mutta viime vuonna kuoli hänkin. Silloin herrojen houkuttelemisen avulla määrättiin holhojaksi tämä virkaheitto rustmestari. —

HILMA. Mihin sinä nyt tahdot tulla?

ROOPE. Rauhoitu sinä! En minä tahdo haukkua sinun sulhastasi. Mutta minun täytyy sanoa sinulle muutamia asioita. Isävainajasi tahdon tähden, minun täytyy. — Tiedätkös minkätähden rustmestari pyrki tähän toimeen.

HILMA. Pyrki? En minä tiedä, että hän pyrki. Hän on sanonut, että hän pantiin tähän väkisin, kun ei löytynyt muita, soveliaampia. Ja on sanonut, että sentähden täytyi talonsakin myydä — Rauhalan — kun tässä on niin paljon tointa, että piti muuttaa likemmäksi asumaan.

ROOPE. Vai niin se on sanonut. Mutta ihmiset sanovat, että Rauhala myytiin velasta, ja että rustmestari olisi keppikerjäläinen, ellei olisi päässyt sinun holhojaksesi.

HILMA. Sinä olet hävytön!

ROOPE. Sano, ihmiset. Ne sanovat vielä enemmänkin, ne hävyttömät.

HILMA. Mitä sanovat? — Sano kaikki, kun kerran olet alkanut (ivalla). Sanoithan, että sinun niin täytyy.

ROOPE. Ne sanovat Purimon vähitellen menevän samaa tietä.

HILMA (nousee, kiivaasti). Oletko sinä uskonut noin typerästi?

ROOPE. En. Minä en ole sitä uskonut. Mutta nyt uskon.

HILMA. Kuinka — nyt.

ROOPE. Eihän hän holhoojana voisi sinun tavaroitasi tuhлата, ei ainakaan paljoa. Hänet saisi hyvin helposti pois siitä toimesta, milloin tahansa.

HILMA. Kuka hänet panisi pois? Sinä kai?

ROOPE. Vaikkapa minä. (Alakuloisesti.) Mutta nyt, koska hän nai sinut, on hän tietysti oikeutettu tuhlaamaan sinun omaisuutesikin.

HILMA. Vai löytyy sentään vielä armopykäläkin?

ROOPE. Löytyy se — sellainen.

HILMA. Sinä tunnut pitävän merkillistä huolta minun omaisuudestani.

ROOPE. Hilma! — Jumala antakoon sinulle anteeksi sinun ajatuksesi. — Näinkö vieraantuneet me olemme, ettemme enää paremmin ymmärrä toisiamme! (Hilma seisoo jäykkänä ja tuijottaa eteensä.) Minä sanon sinulle vielä kerran: sinä ja sinun rakas, ylpeä Purimosi, olette kuulun partaalla, olette syvässä purimossa, josta teitä ei pelasta muut, kuin Jumala ja sinun tahtosi. Se on ystävän varoitus. Usko minuun, se on ystävän, joka jättää jälkeensä parhaan neuvonsa, mitä voi. — Minä sain äsken rustmestarilta selvän viittauksen tarpeettomuudestani täällä. Nyt sen jo huomaan itsekin. Minun aikani on poistua — teidän tieltänne.

HILMA. Onko rustmestari käsenyt sinut pois?

ROOPE. On. Minun lähdössäni ei muuten pitkiä mutkia tarvitakaan. Minä en koskaan ole ottanut pestiä Purimosta.

HILMA. Ethän herran tähden aikonekaan lähteä?

ROOPE. Minun täytyy. Minä en voi katsella teidän sortumistanne. Te olette minulle liian — rakkaat. Jää hyvästi, Hilma.

HILMA (pallahtaa itkemään ja putoaa hypinlaudalle). Hyvä Jumala, hyvä Jumala!

ROOPE. Itke vaan — itke! Itku tuo viisautta sanoi isävainajasi.

HILMA. Roope! Älä jätä minua tällä tavoin, omalle onnelleni! Kuule! Anna minulle anteeksi äskeiset sanani. En minä niin tarkoittanut pahasti. En ymmärrä kuinka ne tulivat huulilleni. Olen toisinaan niin ärtynyt. — Annathan sinä anteeksi? Sinä et saa olla minulle vihoissasi. Sano, ethän ole. Ethän?

ROOPE. Vihoissaniko? En. Kuinka minä sitä olisin.

HILMA. Sinä olet aina ollut niin hyvä. Tiesinhän sen. — Istuhan tähän viereeni! Minä tahtoisin vähän jutella kanssasi. Istu tähän vaan, samalle laudalle! — Kas niin! Näin me istuimme ennen lapsina monta kertaa ... varsinkin Harjun koulumäellä, siellä Jätinkiven juurella — muistatkos? Näin me silloin istuskelimme ja pakinoimme ... niin silloin ... ja sittemminkin ... niin, sittemminkin toisinaan, vaikka ei viimme aikoina. (Alkaa itkeä.)

ROOPE. Rauhoitu nyt Hilma ja ole järkevä! Nythän voi kaikki muuttua entiselleen taas.

HILMA. Entiselleen? Ei! Entisyys on saavuttamaton. Minä tahtoisin saada kaikki hyväksi taas. Mutta nyt se on liian myöhäistä. Liian myöhäistä kaikki.

ROOPE. Myöhäistä? Kuinka niin? Ei hyvä koskaan ole myöhäistä.

HILMA (tulee iloisemmaksi). Luuletko niin? Hyvä ei ole myöhäistä koskaan? Luuletko niin?

ROOPE. Minä uskon niin.

HILMA. Sinä uskot! Mutta hyvää ja pahaa on niin monenlaista...

ROOPE. Kyllä kai onkin. Mutta ei niin pahaa mahda olla, ettei sitä hyvällä voisi parantaa.

HILMA. Parantaa — niin... Ethän sinä muuta meiltä pois? Ethän? Ihmisetkin nauraisivat, jos sinä

kotoasi muuttaisit pois. Ja tahtoihan isävainajanikin, että pysyisit täällä. Eikö tahtonut? Niinhän sinä äsken sanoit.

ROOPE. Se se oli hänen tahtonsa.

HILMA. Niin, se se oli hänen tahtonsa. Tahdothan sinä täyttää sen? Pidät kai sinä pyhänä vainajan viimeisen toivon?

ROOPE. Pyhänä? Tottapa kaiketi. — Ajatteletko sinäkin, että tuollainen kuolevan toivo on täytettävä? Ajatteletko sinäkin niin?

HILMA. Kun vielä kysyeekin! Totta kai. Eikö se olisi kauhea rikos, jos ei tekisi niin? Sanotaan, että Jumala puhuu kuolevaisen suun kautta.

ROOPE. Tekisitkö sinäkin kaikki, mitä isävainajasi viime hetkellään olisi pyytänyt sinulta?

HILMA. Hän ei pyytänyt minulta mitään. Antoi vaan siunauksensa.

ROOPE. Hän ei tahtonut sitoa sinua mihinkään. — Minulle hän puhui sinusta.

HILMA. Sinulle? Mitä hän puhui? Sanoppas se! Kerro kaikki tyyni! Kerro ihan joka sana, mitä hän sanoi.

ROOPE. Ethän sinä suutu, jos kerron?

HILMA. Hyvä ihminen! Kuinka voisin suuttua siitä, mitä isävainajani on sanonut. Johan sinä nyt vullan! —

ROOPE. Minusta se ensin alkoi. Käski minun työlläni näyttämään, että olen kunnan mies ja että kelpaan ihmisten joukkoon, niiden etummaisten nimittäin. "Perässä loitommalla voi kyllä kaikki köntystellä, yksi huonommin, toinen vähän paremmin", sanoi hän.

HILMA. Sen toivon sinä olet täyttänyt. Entäs sitten?

ROOPE (vähän hämillään.) Sitten sanoi hän, että ... että minä pitäisin huolta sinusta, ja että ... että me menisimme ... että, jos minä pitäisin sinusta ja sinä minusta, niin — menisimme naimisiin.

HILMA. Ah!

ROOPE (hetken perästä.) Niin Hilma, niin hän sanoi. — Mutta ei hän pakoittanut tietysti.

HILMA (vaikeasti). Sanoiko hän vielä muutakin?

ROOPE (epäilevästi). Eipä juuri — muistaakseni. (Äänettömyys. Roope nousee ylös).

HILMA (tuskalla). Sinä et ole pitänyt minusta kaiketi, koska et ole ... koska et ole niin tehnyt.

ROOPE. Minäkö pitänyt!? Onhan sinun täytynyt nähdä, että olen pitänyt. Mutta minä ajattelin niin, kun isäsikin, ett'ei mikään saisi sinua sitoa, eikä mikään pakoittaa, ei isäsi toivo eikä minun rakkauteni. Ei mikään muu, kun sinun oma tahtosi, sinun rakkautesi minuun, sinun ... Hilma! (Istuu laudalle.) Minä ole rakastanut sinua koko elämäni, minä rakastan sinua... Hyvä Jumala! Sinä käännyt pois. Hilma! sinä et pidä minusta — (Hilma nousee.) — et, minä näen sen.

HILMA. Minä olen aina pitänyt sinusta, mutta mehän olemme olleet niinkuin veli ja sisar. Et sinä ole koskaan ennen puhunut minulle tuolla tavoin. Tuntuu niin oudolta ja — kummalliselta.

ROOPE. Kummalliselta? En minä tahtonut pahoittaa sinun mieltäsi.

HILMA. (Kääntyy, katsoo Roopea). Ei ei! En minä sitä. Oi, miten toisin voisi olla, jos tämä hetki olisi varhemmin koitunut meille.

ROOPE. Onhan kaikki taas hyvin, jos sinä vaan tahdot.

HILMA. Mitä minun pitäisi tekemän sitten?

ROOPE. Sitä en tiedä. Tee niin kun omatuntosi käskee. Silloin teet oikein.

HILMA. Omatuntoni? — Se käskee tekemään sellaista, jota en voi tehdä.

ROOPE (alakuloisesti). Se käskee tekemään isävainajasi tahdon jälkeen, mutta sinä et voi, kun rakastat tuota toista. Ole huoletti. Se ei saa kiusata sinua, se asia. Minusta pääset heti rauhaan.

HILMA. Roope, kuule minua! Minä en rakasta häntä. Tällä hetkellä minä huomaan, että minä ... voi Jumala sentään.

ROOPE. Etkö sinä häntä — rakastakaan?

HILMA. En. Minä olen vihannut häntä siitä hetkestä, kun...

ROOPE. Mutta olethan sinä kihloissa hänen kanssaan?

HILMA. Hän jätti kihlansa minulle ... en tullut sitä kieltäneeksi... Voi, jos minä voisin sanoa sinulle kaikki! Minun pitäisi tehdä sinulle — tunnustus. Juuri sinulle minun pitäisi se tehdä. Mutta minä en voi, en uskalla. (Alkaa sataa lunta.)

ROOPE. Mikä tunnustus? — Minulle sinun pitäisi voida sanoa mitä tahansa.

HILMA. Niin — sinulle. Olethan sinä ainakin minun — veljeni! Etkö ole? Lupaa minulle, että kohtelet minua sisarena. Lupaatko sen? Minä olen niin onneton.

ROOPE. Onneton? Mitä sinä tarkoitat?

HILMA. Kuulitko mitä kyläläiset äsken sanoivat?

ROOPE. Ettäkö sinä...? Ettäkö sinä olisit rustmestarin...? Hilma! Jumalan nimessä, mitä sinä sanot? Vastaa, peruuta!

HILMA (itkee). Minä kurja. —

ROOPE. Oletko sinä antautunut rustmestarille?

HILMA. Olen.

ROOPE (tuijottaa Hilmaa). Sinä? Hilma? — Ooh! (Menee kiivaasti.)

HILMA. Roope! (vaipuu tunkiolle. — Vasemmalta kuuluu Yliskyläläisten laulu.)

Esirippu alas.

TOINEN NÄYTÖS.

(Pääsiäismaanantai-aamu. Teofilus Grönin kamari Purimossa. Grön istuu kirjoituspöytänsä ääressä. Miina pyyhkielee tomuja.)

GRÖN. Tyhjennä pesään tuo tuhka astia! Sitten pyyhit tomut kauttaaltaan ja asetat kaikki entisille paikoilleen. (Ottaa Miinaa uumalta.) Kas vaan kun se Miina on tänään nätiksi laitettu.

MIINA. Laskekaa nyt irti! Soh! Mitäs tuo nyt on tuommoinen. Rustmestari — no! kun ilmankin on kiire.

GRÖN (irroittaa). Ha, ha, ei ole hoppu hyväksi, eikä kiire kunniaksi. (Ottaa piippunsa ja menee istumaan keinutuoliin).

MIINA. Tässä nyt vielä olisi aikaa kaarestamiseen, kun pitää ehtimän kirkkoon ja kaikkeen.

GRÖN. Noo, eipä se kirkko tieltä juokse. Ehtii sinne vähemmälläkin. Ja jos ei ehdi, niin välikös sillä. Ei siitä suurta vahinkoa taitaisi olla. Vai mitä?

MIINA. Jos ei suurta, niin pientä ainakin.

GRÖN. Niin kai, niin kai! Pojat kirkonmäellä odottavat. Kyllä ymmärrän. — Taitaa olla jo ahven onnessa. No, se on hauskaa että saadaan häitä taloon.

MIINA. Kohtapa taitaa tullakin. Suottakos ne varpuset niin parittain olisivat teijanneet pirtin rapuilla pääsiäisaamuna.

GRÖN. Saako tietää, kuka se henttu on?

MIINA. Minunko? Mitäs ne varpuset minusta! Toisaalta se tuuli käy. Löytyyhän niitä muita, jotka ovat pitemmällä asiassaan.

GRÖN. Hm! Kutka nyt ovat sitten mielestäsi pitemmällä?

MIINA. Roope vaan ja —

GRÖN. Roope? — Sinun ennustuksesi ulottuu liian laajalle. Roope ei kuulu Purimoon.

MIINA. Roope ei kuuluisi Purimoon! Oho! (Tarkastaa Gröniä.) Hänestähän se taitaa se isäntä tulla meille.

GRÖN (pysäyttää keinutuolin). Isäntä?

MIINA. Niin kai. Mikäs sitten muu, jos hän kerran menee emännän kanssa naimisiin.

GRÖN (nousee). Niin — jos.

MIINA. Hyvinpä nuot näyttivät siltä aattoiltana.

GRÖN. Miltä näyttivät?

MIINA. Rakkailta tietysti.

GRÖN. Missä?

MIINA. Tanhualla vaan. Sinne jäivätkin vielä kahden kesken, vaikka toiset pois lähtivät. En tiedä kuinka kauvan mahtoivat viipyäkään. Taisi lumipyry ajaa suojaa etsimään, vihdoin viimein.

GRÖN. Mitenkä, vihdoin viimein? Kauvanko sitten viipyivät ulkona?

MIINA. Säkki pimeähän se jo oli, kun Hilma tuli kamariinsa (katsoo akkunasta). No, vie sua ja viruta! Vieraitahan tänne mättää tulla näin varhain.

GRÖN (menee katsomaan). Niin näkyy. Se on vallesmanni. Onko sulla vielä kahvia kuumana?

MIINA. Taitaa se olla vähän holosta. Pitääkö tuota sitten?

GRÖN. Pitää kai, koska tulee vieraita.

MIINA. Ei tästä perästäkään taida kirkkoon päästä. Lempoko nyt senkin siihen lennätti.

GRÖN. Saat mennä vaikka karjaan, heti kun olet tuonut kahvia sisään. (Miina menee.) Vie nyt tuo rättisi edes mukanas, klapsu! (Heittää pyyhin liinan Miinan jalestä. Miina kääntyy ympäri ja saa rievun vasten naamaansa.)

MIINA. Hyi! (Menee nauraen).

NIMISMIES (riisuu etehisessä). Jopas sinä sentään olet päässyt jaloillesi.

GRÖN. Täytyyhän sitä nyt jo, joka tällä puolen kirkon aidan on.

NIMISMIES (tulee sisään). Terve, terve!

GRÖN. Terve tuloa! Ole hyvä ja paina puuta!

NIMISMIES. Kiitos vaan! Täällähän sinä eleilet kun syytinkivaari kaikessa levossa ja rauhassa. Ei sinua enää näe juuri ollenkaan liikkeessä.

GRÖN. No niin! Päätyyhän ne päivät täälläkin. Tässä on tupakkaa.

NIMISMIES. Hm! Huonommankin pinon ääressä veistellään. — Minulla on oikeastaan vähän asiaa sinulle. Sentähden päätin poiketa, kun kuljin ohi.

GRÖN. Se oli oikeen, se. — Ehkä sinä poltat kernaammin sikaareja. Tässä on.

NIMISMIES. Se on, näet, tuo Pöystin juttu. (Kaivelee povitaskuaan.)

GRÖN. Minä tiedän. Joko se on palannut kuvernööristä?

NIMISMIES. Jo. Tässä on tuomio ja ulosmittauskäsky.

GRÖN. No, paljonko se nyt tekee kaikkiastaan?

NIMISMIES. Korkojen ja oikeudenkäynti kulujen kanssa yhteensä 2,856 ruplaa 40 kopeekkaa.

GRÖN. Oh, helkkari! Onpas se kohonnut.

NIMISMIES. Siinä on kahden vuoden korot myöskin.

GRÖN. No, niinhän siinä on. — Tällä haavaa minulla ei ole rahaa tuota lunastamaan. En ole asettanut asioitani siihen suuntaan. Se oli ikävä se.

NIMISMIES. Hoh! Mikäs hätä sinulla, kun on Purimon rikkaudet hallussa.

GRÖN. Minäkö käyttäisin holhokkini rahoja omiin asioihini? Kylläpä sinä annat hyviä neuvoja ja oikeen viran puolesta.

NIMISMIES. No, sanos muuta! — Tällä olisi muuten vähän kiire.

GRÖN. Mitenkä niin? Onhan sinulla tili aikaa.

NIMISMIES. Minä olin unhottanut koko paperit. Ne ovat jo toista kuukautta maanneet luonani.

GRÖN. Älä hiidessä, onko se ulosottokäsky jo niin vanha?

NIMISMIES. Katso itse!

GRÖN. Perhana! Tästä joutuu ihminen pahempaan kun pulaan. Mitenkäs sinä sillä tavalla? (Miina tuo kahvia.) Aseta tarjotin tänne pöydälle vaan! Kas niin! (Miina menee. Grön menee kaapista noutamaan konjakkipulloa.) Olipas se nyt kaunis juttu. Ole hyvä ja pane sokeria, tehdään pieni aamu siunaus.

NIMISMIES (pane sekaan). Liekkö tuo mukavaa näin varhain. En minä muuten aikonut viipyäkään.

GRÖN. No, mikäs kiire sinulla on? Et suinkaan sinä kirkkoon aio?

NIMISMIES. En. Siellä on vaan pitäjän kokous kirkonmenon jälkeen.

GRÖN. No, siihen kyllä vielä ehdit. Peijakas, kun harmittaa tämä Pöystin asia. Jos se Ojala edes kohdakkoin saisi niitä perintörahojaan. Hänellä on Purimoon maksettavaa 3000 ruplaa. Ehkä voisin niitä käyttää nyt ensi tilassa, siksi kun ... maljasi! —

NIMISMIES. Terve, terve! — Purimoonko se Ojalan velkakirja onkin?

GRÖN. Tänne se on.

NIMISMIES. Hm! vai niin, vai tänne se on. Jahah! Onko se jo ylös sanottu.

GRÖN. On kyllä. Kaikki on laillisessa kunnossa.

NIMISMIES. Kuuleppas! Minä tässä tuumailen, että tuota, jos sinä niillä Ojalan rahoilla maksaisit minulle sen 2000, niin pääsisimme siitä selväksi. Ja, sitä paitsi, minä tarvitsisinkin rahojani. Olen vähän tehnyt metsäkauppoja noiden takamaalaisten kanssa.

GRÖN. Kyllähän minä sen sinun velkasi suoritan sittemmin. Tämä Pöystin asia on ensin selvitettävä. Siihen ajattelin nyt väliaikaisesti käyttää juuri niitä Ojalan rahoja, siksi kunnes saan omat asiani tolalleen taas.

NIMISMIES. Se on ikävä seikka, mutta kyllä minä olen pakoitettu sentään vaatimaan saatavani.

GRÖN. Aiotko sinäkin ruveta minua ahdistamaan, vaikka hyvin tiedät, että nykyään olen tiukimmillani.

NIMISMIES. Minun täytyy, kun olen pulassa. Pöysti sitä vastoin ei ollenkaan tarvitse rahojaan. Hän kyllä odottaa, jos puhut hänen kanssaan.

GRÖN. Äh! Sellaisen pölkyn kanssa ei voi ryhtyä mihinkään sovitteluihin.

NIMISMIES. Mutta jos nyt Pöysti ei anna perää ja jos minä pysyn vaatimuksessani, niin jompikumpihan silloin jää maksamatta, kun ei kerran varasi riitä molempiin. Eikö siinä tapauksessa sinun velvollisuutesi etukädessä minua kohtaan...

GRÖN. Hiiteen kaikki velvollisuudet! Minun omat varani eivät riitä kumpaankaan. Jos sinäkin vedät

minut kovalle, niin jätte molemmat vainaiksi, sekä sinä, että Pöysti.

NIMISMIES. Ja sinä et ole enemminkin ilmoittanut tilastasi! Huono merkki tuollainen salaaminen. Minä olen todellakin ollut liian lammassahnainen sinua kohtaan, kun en ole aikaisemmin ryhtynyt tehokkaampiin toimiin. Nyt se on jo ehkä liian myöhäistä.

GRÖN. Aikaisemmin se olisi ollut vielä myöhäisempää.

NIMISMIES. Oli mitä tahansa. Luuletko, että minä aion seisoa kädet ristissä ja katsella töllöttää omaa häviötäni. Ei poikaseni!

GRÖN. Ole nyt maltillinen ja ymmärrä minua oikein. Minun täytyy tehdä konkurssi, jos sinä pakoitat minua. Ja siinä tapauksessa et tule saamaan penniäkään. Mutta —

NIMISMIES. Mutta mitenkä herran nimessä sinä sitten vastaisuudessa olet ajatellut selviäväsi, koska sinun oma omaisuutesi on niin perin tyhjiin kuivanut.

GRÖN. Sinun kanssasi voin siitä puhua ... terve nyt ensin! Ota pohjaan ja pane toista likoon! Mutta Pöystin kanssa — mahdotonta. — Minä, näetkös, olen kihloissa Hilman kanssa.

NIMISMIES. Kenen Hilman? Tämän Purimon tyttären kanssa?

GRÖN. Niin — hänen kanssaan.

NIMISMIES. Ähä! Vai niin, no, se muuttaa asiat. Jos siinä vaan on vankka perä. Minä muistan kuulleen, että se Purimon eturenki ... mikäs sen nimi nyt...

GRÖN. Roopeko?

NIMISMIES. Niin juuri. Minä olen kuullut, että hän olisi...

GRÖN. Loruja! — Akkojen juuruja! Hilma on sitä paitse kiinnitetty minuun muutenkin. Asia meidän kesken on ihan varma.

NIMISMIES. Mitä tarkoitat?

GRÖN. Hm! Löytyy pieniä seikkoja, tuollaisia — aviollisia suhteita.

NIMISMIES. Aha! Ha, ha, ha! Onneksi olkoon sitten, onneksi olkoon!

GRÖN. Nyt kai sinä huomaat, että parasta sinun on jäädä odottamaan. Heti kun olemme naimisissa, voit olla varma saatavastasi. Mutta nyt voisi ehkä koko naimiskauppa pilaantua jos —

NIMISMIES. Kyllä ymmärrän. No voinhan minä — tässä tapauksessa... Hm! Jättäkäämme sitten se asia toistaiseksi. Minä toivon, että sinä sitten pidät murettä siitä. Hm! Koska asiat ovat sillä kannalla, niin minun pitää vähän auttaakin sinua. Minulla, näet, sattuu olemaan mukanani nuot Ojalan perintörahat. Minun piti tällä matkalla poikkeuttaa ne omistajalleen, mutta koska ne ovat haalitut Purimon velkaa varten, niin parasta on, että heti teemme niillä selväksi tämän Pöystin jutun.

GRÖN. Mitä lempoa? Onko sinulla mukanasi Ojalan rahoja.

NIMISMIES. On. 3,500 ruplaa.

GRÖN. No, mutta sepäs onnen sattuma. Sitten me vaan kuittaamme kumpikin paperimme ja vaihdamme ne.

NIMISMIES. Tehdään niin.

GRÖN. Minä olen sinulle erittäin kiitollinen.

NIMISMIES. Täytyyhän sitä ystäviään päästää ahdingosta. Kuittaa pois sitten vaan velkakirja! Minä kuitaan tämän uloshakemuksen. (Kirjoittavat.) Noin! Minun tulee nyt vielä antaa sinulle, niin hyvä kun 143 ruplaa ja 60 kopeekkaa. Eikö niin?

GRÖN. Aivan, aivan. Kas tässä velkakirja.

NIMISMIES. Tässä rahat ja protokollat.

GRÖN. Tuhannen kiitosta nyt, hyvä veli! Minä uskallan vakuuttaa sinulle, että ainakin parin kuukauden kuluttua on sinullakin rahasi kourassasi. Lupaa, ett'et minua ennen häytytä.

NIMISMIES. Mitä joutavia! Ei sitä niin kärkkäästi isketä pohattojen kimppuun. Sinua mar onni

tempaisee, kun saat sellaisen omaisuuden, puhumattakaan siitä kaupanpäällisestä. Se on oikeen herrasmalliin, se tyttö. Ei se ole ihan tavallinen talonpoikaistöllö, sen verran kun minä häntä tunnen. — Jahah! Kiitos vaan.

GRÖN. Onhan hän käynyt Harjun koulua sen verran, että osaa hyvin lukea ja — kirjoittaa.

NIMISMIES. Niinpä niin. Ei rikkaalta perijältä paljoa saa vaariakaan. Kyllä sinä olet aika mestari rustmestariksi, ainakin mikä hm! — naisväkeä koskee. Mutta ihmettelen minä sentään tätä Hilman juttua. Ne eivät ole juuri kärkeäitä, tuollaiset. Ha, ha! Vai mitä?

GRÖN. Minulla on omat, pikku keinoni. Ha, ha! — Kun on iloisuutta, lämmintä, hämärää, rakkautta ja — viiniä, niin hm! terveeksi!

NIMISMIES. No, olkoon onneksi!

KAMRERSKA (tulee). Hyvää huomenta vallesmanni! Piti tulla tervehtimään, kun sain kuulla teidän olevan täällä. Harvinainen vieras!

NIMISMIES. Hyvää huomenta, rouva kamrerska! Jos kruununmiehet käyvät usein, niin tulevat ne pian ikäviksi. — Te saitte minut ihan hämmästyttämään. Minä en todellakaan luullut teidän enää asustavan Purimossa.

KAMRERSKA. Minun piti lähtemän eilen aamulla, mutta ilma esti. Tällaiselle yksinäiselle leskelle on muuten yhdentekevä, missä aikansa kuluttaa. Ettekö suvaitse istua? Ja tarvitseehan tuollainen vanhapoika vähän hoitoa. Oikeastaan Filuksen tähden olen näin kauvan viipynytkin. On täytynyt vähän totuttaa häntä pois noilta vanhan pojan tavoilta, ha, ha!

NIMISMIES. Siitä saa nuori rouva olla teille erittäin kiitollinen.

KAMRERSKA. Tiedättekö sitten, että —?

GRÖN. Kyllä hän tietää, että olen kihloissa.

NIMISMIES. Vast'ikään pääsin häntä onnittelemasta.

KAMRERSKA. Tunnetteko Hilmaa — morsianta, tarkoitan?

NIMISMIES. Kyllä ulkomuodoltaan, mutta en luonteelta. Olen vaan pari kertaa nähnyt hänet.

GRÖN. Noh! Naistuntemisessä riittää ulkomuoto.

NIMISMIES. Minä pyydän anteeksi, hänen puolestaan, ha, ha!

KAMRERSKA. Se nyt on sellainen vanha poika, tuo Filus! Minä toivon, että hän oppisi Hilmassa tuntemaan jotain muuta, kun ulkomuotoa.

GRÖN. Sinä toivot, että hän kääntäisi karvansa nurin päin, niinkuin sanotaan.

KAMRERSKA. Vaikkapa niinkin. Ehkä se pakoittasi sinua mukautumaan yhteen ja toiseen, johon et koskaan ennen ole tottunut.

GRÖN. Oh! Nainen on kuitenkin aina nainen.

NIMISMIES. Se tahtoo sanoa: parempi, kun hän olettelee. Sitä veli Grön tarkoittaa.

KAMRERSKA (nauraa). Kyllä minä ymmärrän mitä Filus tarkoittaa. Hän on mies, joka aina tahtoo paljastaa omat vikansa.

GRÖN. Mitä vikoja minä nyt olisin paljastanut mielestäsi?

KAMRERSKA. Ettekö te, vallesmanni, huomannut sitä?

NIMISMIES. En. Minä en suinkaan sattunut onkimaan oikeasta apajasta.

KAMRERSKA. Filus huomautti meille, että hän ei koskaan lakkaa olemasta itserakas poikanulikka, kun vaan on kysymys naisista. Hahaha!

NIMISMIES. Soo! Hahaha! Se oli fiksi käännös asialle. Tämän jälkeen minä alistun täydelliseksi naisihailijaksi.

GRÖN. No, juodaan sitten naisten malja, sinun mieliksesi.

KAMRERSKA. Tähänhän minä jäinkin rupattamaan. Minun oikeastaan piti pyytämän herroja aamiaiselle. Minä uskallan toivoa, että vallesmanni tekee niin hyvin —

NIMISMIES. Tuhansia kiitoksia! Minä pelkään, että näin vierasvaraisessa talossa pian unohtaa velvollisuutensa.

HILMA (näkyä eteisessä).

GRÖN, Kas, tuolla tulee Hilma.

KAMRERSKA. Hänellä on kai asiaa sinulle, koska kulkee tuota tietä. Tulkaa te sitten perässä, me kaksi menemme tietä tekemään. Olkaa hyvä! (Menee nimismiehen kanssa.)

GRÖN. Tule tänne sisään vaan, Hilma!

HILMA (ovella). Täällä on kai vieraita? Minä en tiennyt sitä.

GRÖN. Ei se tee mitään. Hän meni tuonne. Tule sisään vaan. (Menee ottamaan Hilmaa kädestä. Hilma sallii sen vastenmielisesti.) Tule istumaan tänne sohvalle!

HILMA (jää keskilattialle. Irroittaa itsensä). Minä seison niin kauvan.

GRÖN. Mitä sinulla nyt sitten on niin tärkeitä sanottavaa?

HILMA (vähän nolona). Minä tahtoisin tietää jos te voisitte puolustaa itseänne niitä epäluuloja vastaan, joita teistä on langetettu?

GRÖN. Mitä epäluuloja?

HILMA. Minä tarkoitan Purimon asioita.

GRÖN. Minun holhoustointaniko?

HILMA Niin, sitä.

GRÖN. No, mitä epäluuloja on siitä sitten langetettu?

HILMA. Ihmiset kertovat, että Purimon tavarat vähitellen hupenevat.

GRÖN (kiukussa). Ja tulitko sinä nyt tiliä vaatimaan?

HILMA. En minä vaadi mitään tiliä. Minä vaan tahtoisin tietää onko niissä puheissa perää.

GRÖN (makeasti). No, kas sen voi sanoa järkevyydeksi. Minä kunnioitan sinun huoltasi omaisuutesi suhteen. Vielä enemmän minä pidän sinusta, kun osoittaut noin asialliseksi. Se on harvinainen ominaisuus naisväellä.

HILMA. Eikö siinä jutussa ole perää sitten?

GRÖN. Ei pontta eikä perää. Sen voin vakuuttaa sinulle. Ole hyvässä rauhassa vaan! Minä valvon sinun etujasi parhaani mukaan. Sehän sinun olisi pitänyt heti tietämän.

HILMA. Kerrotaan että useampia Purimon velkakirjoja olisi lunastettu.

GRÖN. Kerrottakoon mitä tahansa. Se on valhetta, sanon minä. Ja tottahan sinä minua uskot.

HILMA. Uskon, kun teette itsenne uskottavaksi.

GRÖN. No, niin. Sinä olet hyvin järkevä tyttö, kun puhut tuolla tavoin. Jättäkäämme nyt tämä asia. Minä vakuutan, että kaikki on entisessä järjestyksessään.

HILMA. Puhdistakaa sitten itsenne?

GRÖN. Johan minä sen tein. Etkö sinä luota minun vakuutuksiini.

HILMA. Minä luotan, jos näen velkakirjat.

GRÖN (hillitsee kiukkuansa). Oletpa sinä itsepäinen. (Menee pöydän luo.) Voinhan niitä sinulle näytellä, jos niistä saat mitään tolkkua.

HILMA. Kyllä minä saan. Kaikkiastaan pitää olla velkakirjoilla 17 tuhatta ruplaa.

GRÖN (työntää aukasemansa laatikon kiinni). Sellaista nenäkkäisyyttä!

HILMA. Miksi ette näytä?

GRÖN. Siksi, että sellaiseen ei nyt ole aikaa. Minulla on vieraita.

HILMA. Hyvä! Minä tulen toisen kerran.

GRÖN. Ja siksi, että tuo sinun vaatimuksesi on liian hävytön.

HILMA. En minä vaadi mitään. Minä vaan pyysin teitä...

GRÖN. Miksi sinä teitittelet minua? Olemmehan me kihloissa.

HILMA (panelee pienen rasian pöydälle). Tässä on teidän kihlanne. Minä en kauvemmin pidä niitä.

GRÖN. Mitä?

HILMA. Minulle on aivan käsittämätöntä, kuinka olen voinut joutua teidän pauloihinne ja mitenkä minä olen alentunut niin pitkälle — kun todellakin olen tehnyt.

GRÖN. Alentunut. Mitä sinä puhut, ihminen?

HILMA. Minä puhun sitä, kun ajattelenkin. Tuossa on kihlanne. Minä en mene naimisiin teidän kanssanne.

GRÖN (raivossa). Tämä on seurauksia pääsiäisyöstä. Luuletko, ett'en minä tiedä missä sinä kuhertelit Roopen kanssa. Hän on ajanut kaikki nuot lorut sinun päähäsi. Kyllä minä tiedän, että hän on valmis panettelemaan minua saadakseen meidän välimme rikkoutumaan. Luuletko, ett'en minä tiedä ja tunne hänen tarkoituksiaan. Hän tahtoi sinun kauttasi viekotella itselleen Purimon. Niin juuri! Sitä hän tahtoo. Ja sinä olet heti valmis uskomaan hänen valheitaan.

HILMA. Hän ei ole minulle valhetellut, eikä minua viekotellut. Hän on vaan avannut minun silmäni.

GRÖN (ivalla). No, mitä sinä nyt näet avoimin silmin?

HILMA. Näen kaiken sen, minkä jo olen sanonut.

GRÖN (häjysti). Ja vielä lopuksi kai senkin, että rakastat häntä ja aiot mennä hänen kanssaan naimisiin.

HILMA. Sitä en ole sanonut.

GRÖN. Mutta minä vannon, että siitä ei tule mitään. Sen minä kyllä voin estää.

HILMA. Te olette sen jo estänyt ja sentähden minä teitä inhoon —
(Menee nopeasti pois.)

GRÖN (katsoo Hilman jälkeen. Kävelee edestakaisin käsi otsassa). Äh!
Perkele!

NIMISMIES (tulee). Jopas perhekohtaus on loppunut.

GRÖN. Johan se ... anna anteeksi kun...

NIMISMIES. Mitenkäs sinä näytät niin nolatulta, veli kulta? Joko se tohvelivalta näin varhain...?

GRÖN (hillitsee itseänsä). Ha, ha! Eihän toki.

NIMISMIES. No, no! Eipä taida ilmankaan olla. Kiivaanlaista se puhelunne kuului olevan. (Grön tekee liikkeen.) En minä kuullut, kun sekanaisia ääniä vaan. En selittänyt mitään sanoja. Taitaa olla vähän pippuria siinä tytössä. Vai mitä?

GRÖN. Lapsekas tytön tynkkä, ei mitään muuta. (Istuu keinutuoliin.) Ne saavat toisinaan kaikellaisia päähänpistoja. Tänään sitä, huomenna tätä.

NIMISMIES. (On ottanut Hilman jättämän rasian ja avannut sen.)
Täälläpä on kauniita kapineita! Hei, miten komeat koljaat!

GRÖN (hämillään). Kas kun sattuiivat jäämään...

NIMISMIES. Nämäthän ovat kihlat. Kuules mies! Ethän vaan lie saanut rukkasia?

GRÖN (levotonna). Mitä turhia! Sellaisia kakaramaisia päähän pistoja! sanoinhan sen jo. Ei ne mitään merkitse.

NIMISMIES. Ne merkitsevät hyvin paljon, veli Grön. Kihlauksen purkaminen on sinun...

GRÖN. Koska sinä nyt kerran olet päässyt jäljille, niin täytyy minun kertoa sinulle koko juttu, ett'et saisi väärin käsityksiä.

NIMISMIES. Kihlaus on siis purettu?

GRÖN. Eihän sitä nyt puretuksi voi sanoa, vaikka nuot helyt ovatkin tuossa. — Häntä oli yllytetty tuomaan kihlat takaisin. Se vietävän Roope on ruvennut hännystämään Hilmaa viime aikoina. Ja paljoko sellaiset heilakat sitten tarvitsevat! Yks kaks ovat he valmiit kääntämään maailman nurin.

NIMISMIES. Mutta tästä syntyy soma soppa sinulle — ja muille myös, jos sinä et voi kääntää häntä entiselleen taas. Mitä jos ne kaksi yht'äkkiä menevät naimisiin.

GRÖN. Minun täytyy se estää.

NIMISMIES. Miksi sinä olet sallinut sitä Roopea talossa?

GRÖN. Se on ollut tuhmasti kyllä. Aatto-iltana minä ilmoitin hänelle, että hän on vapaa meiltä.

NIMISMIES. Jo aikoja sitten olisi sellainen velikulta pitänyt ajaa sen sileän tien. — Kyllä sinä nyt teit kelpokepposet velkojillesi.

GRÖN. Vielä ei ole kaikki hukassa. Minä estän heidän naimisiin menonsa ja sitten...

NIMISMIES. Millä pirulla sinä sen estäisit? (Kalle tulee, yskii eteisessä.)

GRÖN. No, kukas siellä nyt taas on? Niinhän ne juoksevat täällä kun markkinoilla. (Menee ovelle.) Mitä asiaa sinulla on?

KALLE (kumartaa). Minä arvelin, että kun se vallesmannikin on täällä...

GRÖN. Tule sisään sitten! Se on meidän renki. Hänellä kuuluu olevan asiaa sinulle.

NIMISMIES. Vai niin!

KALLE (tulee). Hyvää huomenta!

NIMISMIES. Onko sinulla asiaa minulle?

KALLE. Ei minulla herra vallesmannille...

GRÖN. Mitä sinä sitten höpisit?

KALLE. Minä tulin vaan puhumaan siitä suotista, kun vallesmannikin on täällä.

GRÖN. Mitä se suoti vallesmannia liikuttaa. Mikä sitä vaivaa sitten?

KALLE. Kun se ei ole tallissa. Olisikohan tuo varastettu?

GRÖN. Varastettu?

KALLE. Niin, en minä tiedä sitä sen paremmin. Mutta eilen aamulla, kun menin talliin silppua tekemään, oli se poissa. Ja kun jo näin paljon aikaa on kulunut, eikä...

GRÖN. Hevonen oli poissa jo eilen aamulla ja sinä tulet nyt vasta ilmoittamaan sen minulle. Kumma kun tulit ollenkaan.

KALLE. Arvelin, että...

GRÖN. Arvelin ja arvelin! Heti, kun huomasit varkauden, olisi sinun pitänyt tulla ilmoittamaan se minulle. Taisipa se olla poissa jo aatto-iltana, jos onni on hyvä.

KALLE. E-ei! Kyllä se silloin vielä...

GRÖN. Mutta miksi et tullut heti eilen aamulla antamaan minulle tietoa asiasta. Vastaa.

KALLE. Kun minä arvelin...

GRÖN. Minä en kärsi tuota arvelemista! Vastaa heti suoraan, miksi et tullut?

KALLE. Sitähän minä tässä juuri yritän. Kun se Roope oli poissa eilen aamulla, niin minä arvelin, että kai se sen suotin oli ottanut ja lähtenyt johonkin sukuloimaan. Luulin että kai ne, niinkuin viime yön tietämään taas ilmestyvät kotia, niin hevonen kuin mieskin. Mutta kun ei kumpaistakaan ole näkynyt eikä kuulunut, niin arvelin tuota, tuumailimme siellä pirtissä, että kai se on tainnut varkaan mukana kadota, se suoti.

GRÖN (innoissaan). Milloinka Roope oli viimeksi kotosalla?

KALLE. Ei häntä ole näkynyt sitten aatto-illan. Silloin se maata panon aikaan lähti pirtistä, kun oli ensin ottanut paksumman takin yllensä.

NIMISMIES. Mihin hän sanoi lähtevänsä?

KALLE. Eipä se sitä sanonut, vaikka kysyinkin. Sanoi vaan, että nyt poika luistaa niin pitkälle, kun hakoviitaa piisaa ja paiskasi oven kiinni.

GRÖN (kävelee ajatuksissaan). Hm, hm! — Varkausjuttu — —

NIMISMIES. Selkähevosellako varas on mennyt, vai...

KALLE. Selässähän tuo on tainnut...

GRÖN. Hyvä On! Saat mennä! (Kalle kumartaa ja menee. Grön ja Nimismies katselevat toisiaan). Tästä jutusta saat sinä jotain virkaasi kuuluvaa.

NIMISMIES. Taitaapa tästä lähteä vähän enemmänkin. — Maltapas! Minun pitää vielä puhutella tuota renkiä. Minä tulen heti paikalla. (Menee ulos.)

GRÖN (kävelee innoissaan). Nyt Roope!

KAMRERSKA (tulee). Joko vallesmanni on lähtenyt?

GRÖN. Ei ole. Hän tulee heti.

KAMRERSKA. Kuinka sinä olet noin rauhaton? Onko jotain tapahtunut?

GRÖN (näyttää rasiaa). Katsoppas näitä?

KAMRERSKA. Hilman kihlat! Onko hän tuonut ne takaisi?

GRÖN. On. Äsken juuri. — Etkö sinä voisi hetipaikalla puhutella häntä? Naisväki on keskenään avomielisempiä ja...

KAMRERSKA. Minä en ollenkaan ymmärrä tätä. Mitä hän sanoi sinulle antaessaan?

GRÖN. Mitäs hän sanoi! Antoi vaan.

KAMRERSKA. Tämäpä vasta merkillistä.

GRÖN (ärtyisesti). En minä käsitä, että se on niin merkillistä, mutta harmillista se on. — Roopehan se on villinnyt hänet. Sentähden pitäisi sinun puhua vähän järkeä hänelle.

KAMRERSKA. Roope?

GRÖN (seisattuu, katsoo Kamrerskaan). Mitä sinä — —? (Kohauttaa olkapäitään ja alkaa kävellä.) Rukkaset hän on minulle antanut. Ymmärrätkö?

KAMRERSKA. Miksi sinä aina kiivastut? Sinun ikäisesi miehen olisi jo pitänyt siksi talttuman elämän koulussa.

GRÖN. Piru periköön sinun talttumiskoulusi! Luuletko, että minä aion alistua tai mukaantua kaiken maailman lönttöjen ja tollojen mielijohteiden viskeltäväksi? En koskaan.

KAMRERSKA. Kohtaloonsa on —

GRÖN. Kohtalo! ontto lauseparsa. Minä luon itse itselleni kohtalon.

KAMRERSKA. Hyvä Filus, sinä olet liian itsekäs. Sinä olet tottunut liian mukaville päiville elämässäsi.

GRÖN. Niin, niin juuri! Ala nyt saarnata taas!

KAMRERSKA. En minä saarnaa. Minä sanon vaan, että sinä olet tottunut vaatimaan elämältä liian

paljon.

GRÖN. Niin minä vaadinkin. Elämän täytyy antaa minulle, mitä minä tahdon. (Äänettömyys.) Hilma luulee leikkitelevänsä silmittömän pennun kanssa, mutta siinä hän erehtyy. Ja Roope sitten — — se se juuri minua kaikkein enimmän harmittaa, että joku renki voi sekaantua minun asioihini. Äh! Se voi tehdä minut ihan hulluksi.

KAMRERSKA. Minä olen ihan kun puulla päähän lyöty. Hilma tuo kihlat takaisin. Hilma, joka ... kuinka hän siinä asemassa —

GRÖN. Asemassa! Mitä sinä ... — miksi sanot sen noin salaperäisesti? Mitä sinä tarkoitat?

KAMRERSKA. Älä nyt ole olevinasi! Kyllähän sinä ymmärrät. — Hänen tilaansa minä tarkoitan.

GRÖN. Olisiko hän ehkä niin kutsutussa — "siunatussa tilassa?"

KAMRERSKA. Minun mielestäni on sinun tekeytymisesi hyvin sopimatonta, koska juuri sinä olet saattanut hänet onnettomaksi.

GRÖN. Olisiko se totta sitten! Sano, onko se totta? Olisiko Hilma todellakin —

KAMRERSKA. Onhan se totta. Jo pari viikkoa takaperin minä sen huomasin. Herra Jumala, tyttö parka! Hän kai ei itse tiedä siitä, koska toi kihlat takaisin. Minun pitää heti paikalla puhutella häntä.

GRÖN. Tee se! Mene heti hänen luokseen! (Kamrerska menee ja Nimismies tulee.) Maltappas, älä sano hänelle mitään. Minä tahdon itse puhutella häntä. — Hyvä veli! Onnittele minua. Minä olen pelastettu.

NIMISMIES. Niin olet, ainakin Roopen suhteen. Selvät todistukset häntä vastaan. Parasta on lähteä häntä takaa ajamaan.

GRÖN. Sitä parempi, sitä parempi. Kaksi kärpistä yhdellä iskulla. Pidä sinä huoli Roopesta, Hildan suhteen olen minä varma.

Esirippu alas.

KOLMAS NÄYTÖS.

Pääsiäismaanantai ilta. Purimon pirtti, jossa on tavallinen hämäläinen sisustus. Kaisa, ruotimuori, makaa muuripenkillä. Kaksi talikynttilää palaa pöydällä.

TILTA (tulee lumisena, hameenhelmukset nostettuina ja sarsipaltoo nuoralla uumalle sidottuna, kantaen halkoja, jotka heittää suurella kolinalla pesän eteen).

KAISA (unen pökerryksissä kavahtaa pankoltaan). Herra siunatkoon ja varjelkoon! — Hyi! Mitäs tuolla tavoin ihmisiä säilyttelet! Hyvä Jumala, kun oikeen... Sinä olet se vanha höntti! Olet mar sinä! Kun suotta aikojaan noin tuulahuttelee.

TILTA (hakkaa lunta hameistaan). Kaikistapa sitä säikähtääkin. Niinkun hyvästäkin!

KAISA. Vähemmästäkin — maailmanlopun kolinasta. Ajattelin jo mitä hyvänsä. Hyi sentään!

TILTA. Sellainen koiran ilma! Hyh!

KAISA. Vieläkö pyryttää?

TILTA. Niin ett'ei oikeen tahdo sekaan mahtua. (Riisuu paltoonsa ja panee naulaan.) Sitä virkaa se on pitänyt aatto-illasta asti nimeksikään herkeämättä. (Rupeaa ajamaan puita pesään.) Puutkin ovat niin raatoontuneet...

KAISA. Täällä muurin raossa on kuivia tuohia. Annas kun koperoin.

TILTA. Ei tällaiset telhot hevin sytykään. Antakaa iso kasa!

KAISA. Tuossa on, kyllä noilla viriää. (Koettelee muuria.) Kuinka se muurikin on niin voinut jäähtyä, vaikka on niin leuto ilma. Pane pesä oikeen täyteen.

TILTA. Saunaksi kai tämä nyt sitten pitäisi lämmittää! — Saisittekin mennä pesään maata, kun olette noin viluinen.

KAISA. Kas tuota! Äyskii niinkun mikä hyvänsä vanhaa ihmistä! — Muuripenkin lämpö taitaa sinullekin vielä maailmassa tehdä hyvää. — Hoh, hoh! Niin sitä nuorena ollaan kopeita. Niin sitä ollaan, eikä yhtään ajatella. Hoh, hoh! En minäkään sinun ijälläsi vilusta tiennyt tuon taivaallista. Kesäkelteissä kävin kirkossakin monta kertaa tammi pakkasella. Niin, niin, mistäs ne paremmat otti! Ja Jumalan sanaa kuulemaan syntis paran täytyi mennä. Täytyi sitä elää ihmisiksi sentään köyhänäkin. Täytyihän sitä, — Herra siunatkoon, kun jättää pellit kiinni. Katsos nyt miten tulee savua! Aukasetkos juuri joutuun sen. Voi hyvänen aika sitä ajattelemattomuutta!

TILTA (aukasee pellin). Niin juuri! Voi, voi sentään. — Olkaa nyt tekin protkuttamatta! Olkaa jo! — Kuka tässä enää muistaa mitään. Koko talo on ihan mullin mallin. (Menee pöydän luo istumaan.) Kun se Hilmakin niin yht'äkkiä sairastui.

KAISA. Sanos muuta kun asiaa! Ihan tervehän se oli vielä lauantai-iltana. Eikös ollut?

TILTA. Oli kai, minun tietääkseni, koska hän oli laudallakin Roopen kanssa.

KAISA. Niin aina! Voi, voi! Ei siitä Jumalan taudista tiedä, milloin se kyntensä iskee. — Joko se Roope on kotia tullut?

TILTA. Ei ole. Niin se hukkuu kun porilaisen laukku lepistöön.

KAISA. Kuka nyt tuolla tavoin pilkkaa! Jos olisi hukuttanut itsensä, mies parka.

TILTA. Hukuttanut! Nii' ja muu mitä se on tehnyt. Hevosella oli lähtenyt jonnekin pääsiäisyönä. Selkähevosella. Ja sehän se pahin pulma onkin. Rustmestari on lähettänyt kruunun miehet hakemaan. Pauhasi kun hullu tänä aamuna ja sanoi, että Roope varasti sen hevosen.

KAISA. Herra siunatkoon, varastanutko? Eipä nyt maailman päivinä! Roopeko olisi varas! Oikeinko hevosvaras?

TILTA. No, ei suinkaan lehmän varas, koska hevosen on ottanut.

KAISA. Ei ikä pitkun päivinä, sanon minä. Minä tunnen Roopen lapsesta asti ... sellainen kelpo poika ollut elämänsä iän. Kun kehtaattekin! Hullujahan te olette kaikki tyynni! Ihan pähkä-hulluja!

TILTA. Älkää nyt huutako siinä! Ei se kumminkaan siitä parane. Tehty kun tehty.

KAISA. Tehty. Siunaa ja varjele, kuinka hassuja te olette! Te ette ymmärrä niin hituistakaan, ei sen verran, että silmänsä. Eikö nyt Roope saisi oman talon hevosella mennä, mihin ikinä häntä haluttaa? Eikö vaan!

TILTA. Kylläpä se Miinakin osaa viipyä kirkkovieraisaan. Sietäisi sitä nyt jo kotiakin tulla.

KAISA. Mene sinä vaan muihin asioihin, vaikka toisilla on henki ja kunnia kysymyksessä! Voi, voi, sitä syntistä huolettomuutta! Sen verran sitä välitetään toisista, kun ei vaan oma nahka ole orressa. Voi Roope parka sinunkin kohtaloasi!

TILTA. Parasta kun ei teille puhuisi mitään. Mitä nyt kruununmiehet hänelle voisivat, syyttömälle ihmiselle? Sen verran toki pitäisi käsittämän vielä vanhanakin.

KAISA. Kun kerran niihin kaaliin joutuu, niin kyllä niissä sitten pysyy.

TILTA. Nyt siellä tulee joku.

MIINA (tulee). Terveisiä kirkosta!

KAISA. Kissojen kirkonmenosta näin myöhään!

TILTA. Siinä se paha aina, kussa panetellaan. Minä täällä jo päivittelin, kun ei ihmistä ollenkaan kuulunut.

MIINA. Pistäysin pikipäinsä vielä Vikelässä tullessani.

TILTA. No, ala riisua nyt, että päästään ehtoo askareille.

MIINA. Sukat ja kengät pitää muuttaa, ne ovat ihan likomärät. (Rupeaa muuttamis puuhiin.)

TILTA. Niin kai, vähemmälläkin.

KAISA. Sellaisesta se leini lyöttäytyy ja hampaansärky. Laita itses oikeen kuivaksi. Tule tänne pesän eteen lämmittämään jalkojasi. "Mitä nuorena varoo, siten vanhana kärsii", sanoo sananlasku.

MIINA (ottaa tuolin ja istuu pesän eteen). Siellä Røyhiössä vasta elämää oli pidetty silloin aatto-iltana. Tapeltu oli koko yö, kertoi Vikelän Matti. Yhden läimäyksen oli hänkin saanut rysäänsä. Olisi kai enemmänkin satanut, mutta pääsi porstuan kokille pakoon.

TILTA. Kas se! Häntä nyt kanssa tarvitaan joka paikassa suuhunsa saamassa. Olivat tietysti kaikki humalassa?

MIINA. No, tiedäthän sen. Sellaisella elämällähän ne tästä menivätkin.

KAISA. Juopumus ja tappelu! Niin, niin! Ne eivät koskaan eroa toisistansa. — "Vaikiast' valittaa mahdamm', Täst' ihmisten ilkeäst' tavast'." (Panee maata.)

MIINA. Røyhiö oli ilvaillut yliskyläläisiä. Siitä riita syntyi. Yliskylän pojat antoivat isäntää vönttiin ja ajoivat pellolle.

TILTA. Se oli hänelle ihan parahiksi. Mitä hän viekotteli heitä sinne! Ihan meidän kiusalla hän sen tekikin. Mahtaako meille enää koskaan tulla väkeä pyhäiltoina? Tuskinpa vaan!

MIINA. Tulee tänäkin iltana.

TILTA. Vanha susiko tänne tulisi?

MIINA. Vikelän Vappu meni yliskylään, minä lähetin hänen mukanaan sanan Passarin tyttärille! Kun kerran ne tulevat, niin tulevat muutkin.

TILTA. Mutta jos Hilma palaa tohtorista. Ei sairas ihminen voi tanssin mellakkaa kärsiä.

MIINA (nousee). Nyt on hyvä, kun on kuivaa kavioissa. (Menee istumaan peräpenkin päähän, vastapäätä Tiltaa.) Tiedätkös mitä minä sain kuulla karvarin Kaisalta? Ei Hilma ollut ajanutkaan kaupungin tietä, vaan poikennut Uotsolaan päin. Kaisa oli nähnyt.

TILTA. Onkos sielläpäinkin sitten joku tohtori?

MIINA. Eikä ole. Ei se tohtoria taitanut tavoittaakaan. Jumala tiesi, minnekkä meni. Kylläpähän Kalle kertoo, jahka palaavat.

TILTA. No, eipä nyt vielä! Vai ei se sairas ollutkaan. Valehteli vaan.

MIINA. Kuka sen tietää mitä tuumia heillä on tekeillä.

TILTA. Kovin oli Hilmakin ärtynyt, kun tuli rustmestarin puheilta aamulla. Ja kun sitte lähetettiin oikeen kruununmiehillä sitä Roopea hakemaan. Voi, voi sentään!

MIINA. Sanos muuta, kun asiaa! Kuules!

TILTA. Mitä?

MIINA. Etkö sinä kuule kulkusten ääntä?

TILTA. Kuulen jo. Se on Hilma.

MIINA. Lähdetään nyt tavallista pikemmin askareille. (Rupeavat pukemaan. Krassun ääni lähestyy ja pysähtyy rapun eteen.) Missä maailmassa minun huivini on?

TILTA. Hyi, kun on tuo takkini ihan läpimärkä. — Rapun eteen se pysähtyi. Olisiko vieraita hyvässä lykyssä? (Kurkistaa ikkunasta.) Herrajesta! Vieraita onkin! Tules katsomaan!

MIINA (menee akkunaan). No, sun turkanen! Näetkös, Lepsihän se on. Voi, voi, kun nyt vielä tulee sulhasia tähän mylläkkään.

TILTA. Kukahan sillä Lepsillä nyt taas on mukanaan?

MIINA. Kai niille sahtia pitää antaa, vaikk'ei Hilmakaan ole kotona. (Menee herättämään Kaisaa.) Muori! Kuulkaas muori! Nouskaa ylös! Tulee sulhasia.

KAISA. Mikä on? Kuka tulee?

MIINA. Lepsi tulee poikia kaupalle.

TILTA. Tulevat jo porstuassa.

HILMA (tulee. Alkaa riisuutua. Heittää huolimattomasti vaatteitaan sängylle).

TILTA ja MIINA (pyrskähtävät nauramaan).

KAISA. Voi noita hupsuja!

HILMA. No?

MIINA (nauraa). Me luulimme sinua Lepsiksi! Ha, ha, ha! Eipä hullumpaa, voi olla.

TILTA. Sinä sitä ensin sanoit. Hahaha! Ja Lepsiltä sinä näytitkin.

MIINA. Sen teki tuo valkoinen huivisi. Näytti aivan kun Lepsi partoinensa olisi noussut reen perästä. Hahaha!...

TILTA. Kyllä niitä kohta tulee sulhasia taloon, kun noin aaveet kulkevat edeltäpäin. Hahaha!

MIINA. Se on totta! Saadaan nähdä vaan. Minä olisin ihan voinnut vanhoa, että se oli Lepsi. — No Tilta! Mennään nyt vihdoinkin!

TILTA. Mennään mennään! (Menevät nauraan ja puhuen.)

HILMA (katsoo heidän jälkeensä). Iloa ja riemua! — Kelpaa heidän.
(Menee istumaan tuolille pesän eteen.)

KAISA. Sellaisia honkkelia molemmat! Niinkun valkean vaaraan herättivät minunkin, vanhan ihmisen.

HILMA. Onko kotona tapahtunut mitään erityistä?

KAISA. Mitäpä täällä? Yksin olen ollutkin melkein koko päivän. Miinakin tuli vast'ikään. Koko talo onkin muuttunut autioksi kun kirkkomaa.

HILMA (arasti). Roopesta ei ole kuulunut mitään?

KAISA. Ei ole. — Voitko uskoa, kun...

HILMA. Siellä tulee joku. Ehkä se on Roope.

GRÖN (tulee ulkoa. Hilma väistyy etualalle pöydän luo. Grön tarkastaa Hilmaa. Katselee sitten ympärilleen, mutta ei huomaa Kaisaa. Menee Hilman luo). Mitä sinä täällä väen pirtissä teet! Menisit kamariisi, tai olisit tullut sinne minun puolelleni. No, mitä lääkäri sanoi? Kerroppas mitä hän tiesi?
(Menee Hilman luo ja panee kätensä hänen olkapäilleen.)

HILMA (väistää). Minä en käynyt lääkärissä.

GRÖN. Missä sitten?

HILMA. Uotsolassa.

GRÖN. Ph! Jonkun iskijä-muijan luona kai. Jos kerran olet sairas, niin miksi et mennyt kaupunkiin, niinkun olit luvannutkin.

HILMA. En minä ole sairas. Minä vaan valhettelin.

GRÖN. Mitä se merkitsee?

HILMA. Ei mitään. Tahdoin vaan päästä rauhaan teidän nuuskimisistanne.

GRÖN. Mitä sinä nyt puhut? Sano missä kävit!

HILMA. Etkö kuullut? Uotsolassa.

GRÖN. Kenen luona siellä?

HILMA. Tuomarin.

GRÖN. Mitä? Tuomarin? Mitä sinä siellä teit? (Hilma ei vastaa.) Mitä teit tuomarin luona?

HILMA. Ei minun tarvitse tehdä teille tiliä käynnistäni.

GRÖN. Vastaa minulle, mitä sinä teit siellä. (Hilma ei vastaa.)
Kuuletko, mitä minä kysyn? (Tarttuu Hilman käsivarteen.) Kuuletko?

HILMA (riihtasee itsensä irti). Älkää koskeko minuun.

GRÖN (malttuu). Oliko sinulla olevinaan jotakin asiaa tuomarille?

HILMA. Oli. Se koski teitä, jos tahdotte sen tietää.

GRÖN (hämmästyä). Minua?

HILMA (katsoo Gröniä). Niin teitä. Tahdon päästä erilleni holhouksesta.

GRÖN. Hahaha! Vai tahdot sinä niin. No, mitä tuomari sanoi? Eikö hän nauranut sinulle?

HILMA. Ei.

GRÖN. Äh! Akkojen lörpötystä! Vasta kolmen vuoden päästä olet sinä laillisessa ijässä. Hm! Mennä puhumaan tuomarille sellaisia tuhmuuksia.

HILMA. Minä tahdonkin vaan päästä — teidän holhouksestanne.

GRÖN (suunniltaan). Niinkö sinä sanoit tuomarillekin?

HILMA. Niin minä sanoin.

GRÖN. Tomppeli! Ymmärrätkös kuinka typerä sinä olet? Ymmärrätkös?

HILMA. Tuomari sanoi, että menettelin viisaasti.

GRÖN. Tuomari sanoi! Mikä sinua sinne lennätti! Etkö ymmärrä, että olet alentanut minun arvoani, minun, jonka kanssa ai'ot mennä naimisiin.

HILMA. Minä en aio naimisiin teidän kanssanne.

GRÖN. Etkö aio?

HILMA. En. Sanoinhan sen jo aamulla.

GRÖN (huolettomasti). Hilma kulta! Sinä olet todellakin sairas. Sinä et ajattele, mitä sanot. Olemmehan me kihloissa ja...

HILMA. Minä en ole kihloissa teidän kanssanne. Saittehan romunne aamulla takaisin.

GRÖN. No, se nyt ei merkitse mitään, jos ne ovat sinun huoneessasi, tai minun. Ja sitä paitse, pidänhän minä sinusta niin paljon.

HILMA. Älkää kaunistelko! Luuletteko, ett'en minä tiedä minkätähden te tahdotte minua vaimoksenne? Sanokaa suoraan vaan! Te tahdotte minua sentähden, että minä olen rikas ja te tarvitsette rahaa. Luuletteko, ett'en minä tiedä mihin pulaan te joudutte, kun ruvetaan vaatimaan tiliä holhouksestanne, josta pääsisitte vapaaksi kun naisitte minut.

GRÖN. Kuinka hävyttömästi sinä uskallat puhutella minua!

HILMA. Hävytöntä ehkä. Mutta puhdistakaa itsenne, jos voitte. Aamulla pyysin nähdä isävainajan velkakirjoja. Näyttitkö niitä? Ette. Teillä ei ole niitä enää, ei ainakaan kaikkia. Jumala tietää onko ollenkaan. — Missä on Ojalankin velkakirja? Missä? Voitteko sanoa sitä? Minä sanon sen teille. Se on Ojalan hallussa, teidän kuittaamananne. Mutta missä on rahat? Sanokaa te se?

GRÖN. Mistä olet onkinut noita juoruja?

HILMA. Poikkesin Ojalassa ja näin omin silmin teidän nimikirjoituksenne. Sitten menin tuomarille ja jätin asian hänen haltuunsa.

GRÖN. Minä kuulin tuon jo! — Siinä teit typerästi, sanoinhan sen. — Mutta jättäkäämme tämä. Jälestäpäin meillä on kyllä aikaa selvittää holhous-asioita. Nyt minulla on sinulle jotain muuta puhuttavaa.

HILMA. Minulla ei ole mitään puhumista teille.

GRÖN. Olen ajatellut, että ensi sunnuntaina voitaisiin kuuluttaa meidät ensi kerta.

HILMA. Ettekö te käsitä, kun sanon, että se on mahdotonta. Ei teidän lipeäkielisyytenne pysty minuun tällä kertaa. — Jättäkää minut rauhaan!

GRÖN. Herkeä jo! Älä lennä korkeammalle kun siivet kantavat. Sinä et näy olevan ollenkaan selvillä asioista. Sinun etusi tässä on kysymyksessä, eikä minun.

HILMA. Mikä etu?

GRÖN. Etkö sinä tiedä, että sinä olet äidiksi tulemassa?

HILMA (katsoo hämmästyneen Gröniä).

GRÖN. Etkö tiedä sitä?

HILMA. Mitä te sanotte? Minäkö olisin...?

GRÖN. Pitäisipä sinun se tietämän paremmin kun minun.

HILMA (tyrmistyneenä). Jumala varjelkoon! Siinä tilassako minä... (Putoaa hervottomana penkille).

GRÖN. Näetkös nyt, että naimisjuttu koskee sinua lähemmältä kun luulitkaan.

HILMA (itkee katkerasti).

GRÖN. Joko huomaat, että ainoa pelastuksen mahdollisuus on avioliitto meidän välillä. Mutta sen pitää tapahtuman niin pian kun suinkin.

HILMA. Oh! Kuinka kurjasti te olette tehnyt.

GRÖN. Nyt on kysymys ainoastaan tulevaisuudesta. Sinun pitää pelastaman maineesi ennen kaikkia.

HILMA. Ja myydä itseni teille maineeni hinnaksi. Sitä en tee koskaan.

GRÖN. Sinä et ajattele, mitä puhut!

HILMA. En. Minä en tahdokaan ajatella.

GRÖN. Sinä hourit. Tiedätkö mikä sinusta sitten tulee?

HILMA. Tulkoon mitä tahansa?

GRÖN. Tiedätkö mikä sinä jo olet?

HILMA (tuijottaa häneen). Mikä minä olen?

GRÖN. Sinä olet —

HILMA. Vaiti! — Nyt te näytitte oikean karvanne. — Tuota olisi pitänyt teiltä vihoviimmeiseksi odottaman. Te tiedätte yhtähyvin kun minäkin, kummalla meistä kahdesta on suurin syy minun onnettomuuteeni ja kuitenkin olette valmis heittämään ensimmäisen kiven. Nyt vasta minä teitä oikeen inhoon. (Aikoo mennä.)

GRÖN (estää häntä). Minkätähden kiivastua turhan päiten. Minä tahdoin vaan sanoa, että naimisiin menolla on kaikki autettu. Ja siinä tapauksessa en tahdo syyttää sinua mistään. Mutta jos et tahdo mennä avioliittoon kanssani, niin voiko sinun menettelyäsi tähän asti kutsua muuksi kun kevytmielisyydeksi. Maailma on oikeassa, kun antaa sinulle nimityksen, joka seuraa sinua hautaasi asti.

HILMA. Maailma ei tuomitse niin väärin. Se mitä olen ainoan kerran elämässäni ollut, en aio olla hautaani asti.

GRÖN. Älä unohda, että meidän välimme on ainaiseksi sidottu. Kuinka sinä voit ajatellakaan, ettemme menisi naimisiin. Voitko ajatella jotain niin kauheata, että sinun lapsesi syntyisi isätönnä. Rakas Hilma! Sinulla ei ole oikeus ajatella ainoastaan itseäsi. Sinun pitää etupäässä ajatteleman häntä, häntä, jota kannat rintasi alla.

HILMA (itkee).

GRÖN. Eikö totta Hilma? Hänen edukseen sinä tahdot elää? Hänen edukseen vaikka uhrata itsesikin. Se on kaunista ja jaloa. Ja onhan se sitä paitse äidin velvollisuus. Niin ja isän myös. Mitenkä minä vois

sallia, että minun lapseni syntyisi äpäränä. Se olisi hirveätä! Oi, älkäämme ajatelko sellaisia mahdolluuksia. Kas niin! (Menee Hilman luo.) Pyyhi kyyneltesi nyt ja tule järkeväksi taas. Kas niin!

HILMA. Älkää olko minulle ankara. Antakaa minulle ajatusaikaa. Minä olen niin sekaisin ... en ymmärrä, mitä minun pitäisi tekemän...

GRÖN. Sinulla ei ole aikaa tuhlata päiviäsi miettimiseen, ellet tahdo häväistä itseäsi elämän ijaksesi. Kohta jo ehkä pitäjälläkin ruvetaan puhumaan sinun tilastasi. Sana on jalkana, sen kyllä tiedät.

HILMA. Pitäjälläkö puhumaan minusta? Hyvä Jumala? Minäkö tulisin kaikkein hampaisiin. Ei, ei! — Oi, minua onnetonta!

GRÖN. Et sinä ollenkaan tule onnettomaksi, kun menet avioliittoon minun kanssani, päinvastoin.

HILMA. Mutta jos en tekisi sitä —

GRÖN. Niin huomis päivänä kerrotaan sinusta kauniita juttuja kylällä.

HILMA. Ei, ei! Se ei saa tapahtua. Tulkoon ennen — Tehkää sitten minun kanssani mitä tahdotte.

KAISA. Älä myönnä mitään, joka on vasten omaatuntoasi! Toisella tyhmyydellä ei saa toista sovittaa.

HILMA (menee Kaisan helmoihiin). Muori! Rakas muori.

GRÖN (hämmästyä). Mitä pirua? Koska sinä, ämmä, olet tänne tullut?

KAISA. Minä olen Purimon muuripenkillä istunut jo toistakymmentä vuotta. Mutta en koskaan ole tässä huoneessa kuullut sellaisia sanoja, kun nyt.

GRÖN. Niistä sinä pidät kauniisti suusi kiinni, ruotivaivainen.

KAISA. Minä puhun, kun tahdon. En kysy siihen lupaa teiltä.

GRÖN. Suus kiinni, ämmä!

KAISA. Eikö teillä ollenkaan ole omaa tuntoa? Ensin lähetätte ottamaan Roopea vangiksi varkaudesta ja sitten pakoitatte Hilmaa —

HILMA. Mitä sanotte? Roopea vangiksi?

GRÖN. Varkaat tavallisesti vangitaan.

KAISA. Silloin teidän, herra, ei pitäisi käydä vapaudessa.

GRÖN. Helvetti! (Kylmästi ja levollisesti.) Ruotivaivainen saa muuttaa saunaan vielä tänä iltana. Minä en kärsi pirtin penkillä istukkaita. Teidän täytyy olla poissa täältä, kun tulen toisen kerran. (Aikoo mennä.)

HILMA (syöksyy hänen tiellensä). Jumalan tähden, sanokaa, onko Roope vangittu?

GRÖN. On, jos on saatu kiinni.

HILMA. Minkätähden? Mitä on hän tehnyt sitten?

GRÖN. Varastanut. (Menee.)

HILMA. Varastanut? Varastanut! Roopeko? Herra Jumala! Minä olen varmaan sekaisin. Muorikulta, sanokaa, että olen sekaisin.

KAISA. Ole nyt levollinen, lapseni! Tietysti Roope on viaton, vaikka tuo paholainen kuinka tahtois häntä syytteesen.

HILMA. Mitä hän olisi varastanut sitten? Mitä? Sanokaa!

KAISA. No, sen hevoshyväkkään, jolla hänen sanotaan menneen lauantaiyönä.

HILMA. Tämäkö vielä piti tuleman onnettomuutemme lisäksi.

KAISA. Älä nyt, hyvä lapsi! Kadotathan järkesikin kun tuolla tavalla suret. Jahka Roope vaan tulee kotia, niin muuttuu kaikki hyväksi. Hoh, hoh! Hilma rukka! Kyllä sinun tilasi on katkera. Etkö tietänyt tästä ennen.

HILMA (katsoo häneen, purskahtaa itkemään ja putoaa hänen pankkonsa viereen). En tietänyt.

Epäilin kyllä, mutta en uskonut. Armahtakaa minua onnetonta!

KAISA (silittelee Hilman päätä). Lapsi kulta, älä itke. Ei se itkusta parane.

HILMA. Älkää tuomitko minua, muori! Älkää tehkö sitä!

KAISA. Kuka nyt puhuu tuomiosta! — "Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi!" sanoo Herra.

HILMA. Oletteko suuttunut minuun! Oh! kyllä te olette.

KAISA. Enkä ole. Mistä minä suuttuisin? Mutta kyllä se koskee, koskee niin vaikeasti, sinun tähtesi, lapsi rukka. (Itkee.)

HILMA. Jos tietäisitte kuinka äärettömästi minä kärsin ja olen jo ennen kärsinyt, ennenkun tätä tiesinkään. Hyvä Jumala sentään sitäkin hetkeä, jolloin minun piti Roopelle tunnustaa suhteeni. Se oli kaikista kauhein, se.

KAISA. Sen kyllä käsitän. Mutta turvaannu sinä minuun. Kahden kantamana taakka kevenee. Minä kannan mielelläni sinun edestäsi toisen puolen. Ja tarvitsethan sinä, lapsiparka, ystäviäkin tässä sekasorrossa. Hoh, hoh! Purimossa taitaa olla asiat vähän mullin mallin?

HILMA. Tämä on sitä viimeistä, mitä olla voi!

KAISA. Se on totta, Jumala paratkoon! Purimon tonttua on vihoitettu.

HILMA. Purimon tonttua? — Kuinka se onkaan se kertomus siitä Nokian tontusta? Seurasihan siitä onnettomuus talolle ja talon asukkaille, kun tonttua vihoitettiin. Eikö niin?

KAISA. Niin juuri. Kaikki kävi takaperoa sen jälkeen. Onnettomuus toista ankarampi asustui taloon, kun haltia jätti sen omaan varaansa.

HILMA. Mutta satuhan sen onkin tuo. Tai kertomus vanhoista ajoista. Ei tonttuja enää löydy. Suotta sitä ajatteleimme.

KAISA. Ett'eikö löytyisi! Älä hyvä ihminen sellaista sano! Jokaisella talolla on oma haltiansa, joka tekee joko hyvää taikka pahaa.

HILMA. Mistä ne tontut suuttuvat sitten, kun rupeavat pahaa tekemään?

KAISA. Rikoksista.

HILMA. Rikoksista? Kuka olisi rikkonut Purimon tonttua vastaan?

KAISA. Rustmestari.

HILMA. Hänkö?

KAISA. Hän ja — sinä.

HILMA. Ah! Hän ja minä — niin.

KAISA. Sinä pidät Roopesta? Eikö niin?

HILMA. Niin.

KAISA. Ja kuitenkin olet suosinut toista miestä. Sellaisesta se onnettomuus koituu. Kuinka sinä olet voinut sillä tavalla tehdä?

HILMA. Minä en ennen ollut ajatellut Roopea... Minä en aavistanutkaan, että ... minä luulin pitäväni hänestä, niin kun sisar pitää veljestään.

KAISA. Sittenkään minä en ymmärrä sinun käytöstäsi.

HILMA (katselee hiilustaa). Oi, en minä itsekään sitä ymmärrä. — Se oli sellainen raskas syys ilta ... me palasimme rustmestarin veljen häistä Rauhalasta. Siellä oli tanssittu paljon ja muuten pidetty hauskaa. Minä olin ensikerran sellaisissa loistavissa ja hilpeissä kemuissa. Matkalla minua vähän vilutti, kun olin lähtiessä hiestyneenä. Hän sanoi, että minun pitäisi saada jotain lämmikettä, etten tulisi sairaaksi. Ja sitten pyysi hän minun panemaan valkeata pesään hänen huoneessaan ... kaikki makasivat silloin jo. Minä join siellä lämmintä viiniä ... ja sitten, siinä hiipuvan hiilustan ääressä tuntui niin maailmasta eroitetulta ja lämpimältä ja — raukaisevalta. Hän puhui niin hyvästi ja — oh! minä olin joutunut hänen valtaansa, minä tunsin sen, mutta minun päähäni ei tunkeutunut ainoatakaan

pelastavaa ajatusta, olin ihan typertynyt. — Siitä hetkestä asti olen minä vihannut rustmestaria. Minä olen tuntenut, että hän jollakin tavalla on hallinut minun vapauttani. Vaikka en ole tietänytkään, että minun kurjuuteni on näin pitkälle mennyttä, vihasin häntä kuitenkin. Nyt kun sen tiedän, nyt minä inhoon ja pelkään häntä. Muori hyvä! Älkää työntäkö minua luotanne! Teihin on minun ainoa turvani kurjuudessani. Purimon tonttu leppyi teidän tähtenne. Leppyi ihan varmaan. Ettekö usko, että hyvyys lepyttää? Hyvyys ja — katumus.

KAISA. Katumus lepyttää, mutta parannus sovittaa.

HILMA (nousee). Niin, — parannus. Minä tahdon parantaa kaikki, kaikki!
— Jos se olisi niin tehty, kun sanottu. Minä olen elämä ijäkseni onneton — onneton ja häväisty. Siitä ei auta katumus eikä parannus. Täytyy vaan tyytyä ja kärsiä, katkerasti kärsiä. (Menee keinutuoliin.)

KALLE (tulee). Se rustmestari kävi siellä tallissa ja käski minun toimittamaan muori saunaan.

KAISA. Niin se käski.

HILMA. Rustmestari käski? Koska?

KAISA. Äsken juuri.

HILMA. Kas, kun en huomannut ollenkaan. Ehk'en kuullutkaan, korvani niin humisevat.

KAISA. Voi raukka, jos et vielä ihan todella sairastuisi kaiken hyvän päälle. — Lähdetään sitten.

HILMA. Saunaanko? Ei koskaan, niinkauvan kun minä olen emäntänä talossa. Minäkö päästäisin teidät saunaan asumaan. Oletteko suunniltanne?

KAISA. En tohdi tännekkään jäädä, kun niin ankarasti komensi pois.

HILMA. Muuttakaa minun kamariini sitten. Siellä saatte olla rauhassa.
Kalle hyvä, taluta muori sinne!

KAISA. Jumala sinulle palkitkoon hyvyytesi!

KALLE. Pitääkö oikeen kantaa?

KAISA. Ei. Talutat vaan tuosta kainalosta. Kas niin! (Menevät kamariin.)

MIINA (tulee ulkoa). No, voi, voi tuota muoria, kun antaa pesän hiipua ihan mustaksi, eikä viitsi panna peltiä kiinni. Kyllä sitten yöllä hytiset ja valitatte viluanne. (Panee pellin kiinni.) Eikös se taas ole nukkunut! (Menee katsomaan.) Herra siunatkoon! Mikä muorin on vienyt?

KALLE (tulee). Muoriako sinä haet?

MIINA. Niin. Mihin muori on joutunut?

KALLE. Vast'ikään talutin sen tuonne kamariin. Rustmestari käski viedä saunaan, mutta ei Hilma antanut. — Onkos sulla ollut ikävä, kun olen koko päivän ollut poissa?

MIINA. Olisi ehkä ollut, mutta kävin kirkossa ja poikkesin karvarille palatessani.

KALLE. Ei sulla taida olla yhtään lämmikettä, minkäänlaista? Tuntuu niin väristävän.

MIINA (nauraa). Mikäs sinua nyt pani väristämään lauhkeimmalla suojalla?

KALLE. Ihan totta. Sormeni ovat aivan kontassa. Tunnustapas! (Ottaa Miinaa poskista kiinni.)

MIINA. On aina ne kylmät. Pitää ehkä hieroa viinalla. Ha, ha, ha!

KALLE (sylkäsee). Ei vähä paha tekisi.

MIINA (menee kaapille). Katsotaan jos täällä löytyy tilkka. Tule tänne nyt sitten. — No, anna kouras tänne, että saan valaa.

KALLE. Ei huolita kourista. Pannaan suuhun vaan. Ehkä se sieltä valuu sormen päihin.

MIINA. Kyllä minä sen arvasin, että syy on suussa, eikä sormissa, ha, ha, ha! Annas kun kaadan, et saa muuten.

KALLE (aukasee suunsa). Heitä sinne vaan!

MIINA (kaataa). Uh! Ha, ha, ha! Niin sinne menee kun vanhaan latoon.

KALLE. Ahhah! Kas se satonsa sanoo. Takka vaan! (Suutelee Miinaa.)

MIINA. Hyi, kun sinä haiset!

KALLE. Miltä?

MIINA. Kuules, nyt tulee tanssiväkeä. Hae esiin vaan viulusi aikanaan.

ROOPE (tulee jahtivoudin ja erään miehen seurassa. Hän on jalkarautoissa). Hyv'iltaa!

MIINA. Herra siunatkoon!

JAHTIVOUTI. Jumal' antakoon hyvää iltaa!

KALLE. Mitä saakelia?

ROOPE (menee istumaan penkille pöydän viereen). Niin. Näin sitä nyt taas ollaan.

JAHTIVOUTI. Onkos herra Krööni kotona? Hän käski poikkeamaan tämän kautta.

HILMA (tulee kamarista). Mikä kalina täällä?... (Näkee Roopen.) Voi Jumala! Rautoissa!

TILTA (tulee ulkoa, jää seisomaan ovipieleen).

JAHTIVOUTI. Hyvää iltaa!

HILMA. Sano, minkätähden sinä olet rautoissa?

ROOPE. En tiedä. Kysy tuolta susivoudilta.

JAHTIVOUTI. Hä, hä! Älä ilveile mies! — Varkaudesta kai hän on kiinni.

HILMA. Mistä varkaudesta?

JAHTIVOUTI. No, siitä teidän hevosen varkaudesta.

HILMA. Ei meiltä ole mitään hevosta varastettu.

JAHTIVOUTI. Eikö? Kyllä se teidän hevonen on. Minäkin tunnen sen. Menkää katsomaan. Tuolla se seisoo pihalla. Parasta emännälle, jos ei ollenkaan sekaannu tähän asiaan.

HILMA (Roopelle). Miksi sinä lähdit sillä tavalla kotoa? Me olemme niin olleet tuskissamme ja kaivanneet sinua.

ROOPE. En tullut sitä ajatelleeksi sen paremmin. Jonnekin täytyi mennä, kun en paikoillanikaan voinut olla.

HILMA. Hyvä Jumala sentään, kun tällä tavalla täytyy nähdä sinua. — Jahtivouti, riisukaa nuot raudat häneltä! Ettekö ymmärrä, ett'ei Roope ikinä —

JAHTIVOUTI. Hoh, hoh! Ei niitä vaan niin riisuta, kun rantiaisia. Kyllä ne siinä pysyvät, mihin ne kerran on pantu.

GRÖN (tulee kirje kourassa). Vai niin! Jopas on saatu kiinni se hevoshuijari.

HILMA (Grönille). Sanokaa noille, että laskevat Roopen vapaaksi. Sanokaa, että se on erehdys. Sanokaa, että —

GRÖN. Vaiti! — Hän on syytettävä varkaudesta. Tässä on kirje vallesmannille. (Antaa kirjeen jahtivoudille.)

ROOPE. Kuka minua syyttää? Tekö? Vastaatko te syytöksenne? Vastaatko että rehellisiä ihmisiä ilman mitään pistetään rautoihin?

GRÖN. Aiotko vielä ruveta röyhkeäksikin. Sopisi paremmin jos katuisit tekoasi.

ROOPE. Mitä pitäisi minun katuman? Minä en ole mitään rikkonut.

GRÖN. Kiellätkö tehneesi kysymyksen alaisen varkauden?

ROOPE. En kiellä, enkä myönnä. Minä en ymmärrä sellaista kysymystä.

GRÖN. Kiellätkö pääsiäisaattona ottaneesi Purimon hevosen ja sillä karanneesi?

ROOPE. Minä en karannut.

GRÖN. Kiellätkö ottaneesi hevosen?

ROOPE. En. Omalla ajokkaallani lähdin kyläilemään.

GRÖN. Hevoset ovat talon. Ainoastaan talon töissä on sinulla ollut ajokas. Sanoinhan aattoiltana, että sinulla ei ole enää mitään tekemistä Purimossa. Ja kuitenkin käytät tällaista oman käden oikeutta. Etkö tiedä, että omin luvun ottaminen on varkautta.

ROOPE. Olkoon jos! Tästä nyt vaan ei varkausjuttua synny, ei tekemälläkään.

GRÖN. Se on tavallista koukuttelemista. Kyllä minä ne temput tunnen. —
Nyt saatte lähteä vallesmannin luo.

ROOPE. Minä en lähde.

JAHTIVOUTI. Ole nyt, Roope, järkevä! Pääsethän heti takaisin, kun pefallningsmanni huomaa sinut syyttömäksi.

ROOPE. Älä lähentele liiaksi. Minä en seuraa askeltakaan.

JAHTIVOUTI. Jos olet viisas, niin et vastusta kruununmiehiä. Siitä sinun paha perisi. Ja mitäpä sinä kotona tekisit nuo helat kalvoimissa.

ROOPE. Olkoon menneeksi sitten! Mennään vaikka hirteen!

HILMA. Onko aikomuksenne saattaa Roope ahdistukseen! Sanokaa mitä varten sen teette? Mitä te vaaditte, jättääksenne tuon pirullisen työn?

GRÖN. Vaiti sinä!

ROOPE. Minun edestäni ei tarvitse rukoilla armoa tuollaisilta konnilta. Jääkää hyvästi ystävät! Kohta tavataan. Mutta Jumala varjelkoon sinua silloin, herra Krööni!

KAISA (kurkkailee kamarin ovella).

HILMA (polvillaan). Rustmestari hyvä, älkää menkö pitemmälle. Älkää Jumalan nimessä tehkö sitä. Jos minulta jotakin vaaditte, niin sanokaa. Viekää omaisuuteni, viekää...

GRÖN (tempaa Hilman ylös). Suus kiinni, hullu! (kuiskaa Hilmale.)
Sinun omaisuutesi ei häntä pelasta, vaan sinä itse, jos —

HILMA. Hyvä Roope! Anna minulle anteeksi, tee se isävainajani muiston tähden. Ja tule Purimoon niin pian, kun voit? Tuletko? Lupaatko sen?

ROOPE (katsoo Hilmaa). Minä tulen. Hyvästi Hilma! (menee.)

HILMA. Jumalan haltuun! (Tulee penkin päähän istumaan ja itkemään.)

GRÖN. Kas niin! Viekää vallesmannille terveisiä! (Kaikki seuraavat Roopea, paitsi Grön, joka kävelee edestakaisin. Pysähtyy Hilman eteen.)
Sinä tahdoit kernaasti uhrata jotain Roopen pelastukseksi. Eikö niin?

HILMA (ei vastaa).

GRÖN. Jos kolmen viikon kuluttua olet minun kanssani vihitty, on Roope vapaa.

HILMA (nousee, katsoo hämmästyneenä Gröniä).

GRÖN (nyökäyttää päätään ja menee).

Esirippu alas.

NELJÄS NÄYTÖS.

Eräs iltapäivä syyskesällä. Maantien risteys Purimon talon luona. Keskellä näyttämöä piiskuri-tolppa.

VIRVELI (istuu piiskuri-tolpan juurella vitsoja karsimassa).

Missästä se mylläri?
Ai, ai, ai, mylläri.
Tulis, tiipelis, taapelis, tom, tom, tom!
Tulis, tiipelis, taapelis, tom!

Mitäs sull' on kalua?
Ai, ai, ai, kalua.
Tulis, tiipelis, taapelis, tom, tom, tom!
Tulis, tiipelis, taapelis, tom!

KAISA (tulee oikealta, nojautuen kainalosauvaan). Eikös vaan se ole Virveli, joka loilottelee täällä?

VIRVELI. Pernales Olkkoseen tuota Kaisa muoria! Eipäs teitä ole näkynyt liikkeellä herran hepusiin hetkiin. Kas, kun pääsee noin vaan omin neuvoin juoksentelemaan.

KAISA. Vaivaista pääsemistä! Hoh, hoh! Hyvää päivää sentään, Virveli vaari!

VIRVELI. Jumal' antakoon hyvää päivää! Minnekäs te nyt oikeastaan yritätte?

KAISA. Minnekäs minä! Eihän tällä rijalla mitään kuljeta. Tuskin tähän pääsin, kivenheiton talosta. Näin kesäiseen aikaan on se leini toki vähän kuurussa. Auttakaas minua tuolle kivelle istumaan.

VIRVELI. Kyllä, kyllä! Odottakaas vaan, jahka ma kerkiän. Pannaan syrjään tuo kainaloinen. Nyt sitten! — Pernaleen kauvan siitä kun viimeksi olen vaimoväkeä pitänyt kainaloista.

KAISA. Älkää höpiskö vaimoväkinenne! So! Päästäkää irti vaan!

VIRVELI. Muija-pahaistani täytyi aina nostella sängystä lattialle ja lattialta sänkyyn. Se raukka kun oli halvattu viimeisinä aikoinaan.

KAISA. Niin aina, niin aina.

VIRVELI. Pernaleen hyvä muija se sentään oli. Ja minä kaipaen toisinaan sellaista nosteltavaa. Hä, hä, hä! — Kas siinä te istutte kun kirkon penkissä ja saatte kurkistaa naamaan jok'ainoata ohikulkijaa.

KAISA (ottaa sukan kutimen taskustaan). Enpä erittäin välitä heitä kurkistella.

VIRVELI (istuu entiselle paikalleen). On kai siellä Purimossa ollut pernaleesti humua ja hommaa niiden häitten tähden.

KAISA. Eihän sitä niinkään paljon. Ne ovat sellaiset lyhyet herrasväen häät. Kestävät vaan tämän illan. Vaikka tapahtuu se vihkiminen sentään vanhan tavan mukaan.

VIRVELI. On niillä herrasväelläkin konstit. — Viikko häitä häijympiäkin, sanoo sananlasku. Niinhän ne ovat kun kerjäläisen ristiäiset, sellaiset lyhyet pidot. Olisi sitä sentään Purimon tyttäreille kannattanut pitää paremmatkin. Aina sitä noin häähommissa koettaa uhertaa köyhemmätkin, saati sitten pitäjän äveriäimmät. Pernales olkkoseen heidän tapojansa!

KAISA. Tuolla näkyy taas tulevan pitoväkeä. Herrasväkeä koko joukko.

VIRVELI. Sitähän sinne on lapannutkin. Isäntiä ja emäntiä ei ole montaa näkynyt. Eläis Purimon äijä-vainaja, niin taitaisi talonpojilla olla siellä etusija. Herrat saisivat olla siipiänsä myöden. Mutta kun on kissa kiukaalla, niin hiiret hyppii lattialla. Se on selvä se.

KAISA. Jos Tuomas vainaja eläisikin, niin ei olisi näin paljon kurjuutta Purimossa tapahtunut.

VIRVELI. Mitäs väkeä ne ovat nuot, kun tulevat jalkapatikassa?

KAISA. Eiköhän ne ole pappilan herskapia. Ovat kai tulleet venheellä järven poikki.

VIRVELI. Se se näkyy olevankin, tuo uusi kirk'herra, kun tuossa edimmäisenä kävellä pletkuttelee,

syöskummi piippu hampaissa. Ja perässä konkottaa se pitkä lukkari, joka kuuluu olevan niin hyvää pratsia sen kirk'herskan kanssa. Onneton kirk'herra, kun on mennyt leskestä naimisiin ja sattunut saamaan nuoren muijan ja sitten joutunut papiksi sellaiseen pitäjään, jossa on lukkari. — Kas nyt taas kuinka ne virnistelevät toisilleen tuolla. —

KAISA. Älkää lörpöttäkö! — Se kuuluu olevan kovin herraa pelkääväinen mies, se uusi kirk'herra.

VIRVELI. Oli hän pernaletta. Ei myy rukiitakaan sillä hinnalla kun muut ihmiset, vaikka on niin huonot ajat. Kiskoo aina pari markkaa enemmän tynnyriltä. Tämä kanssa sitten vielä saarnaa lähimmäisen rakkautta.

KAISA. Voi, voi sitä Virveliä, kuinka puhuu sielun paimenesta. Parempi kun veisaisitte jotain, kun pappi ohi kulkee.

VIRVELI. Voisinhan minä senkin tehdä teidän mieliksenne, jos vaan muistaisin jotain niistä muijavainaaajani virren värssyistä. Kuinka se yksi olikaan? Kun kirottu kivun kipinä...

KAISA. "Kirottuin kivuist' kipinänk'..."

VIRVELI. Kas pernaletta, kun teillä on hyvä muisto. Niin se olikin. Se on ainoa virren värssy, jota oikeen hartaudella olen veisannut. Se sopii mielestäni niin pernaleen hyvin piiskurille.

KAISA. Kun kiroo vielä Jumalan sanaa suupielessä. Voi teidänkin sieluanne, Virveli!

VIRVELI. Odottakaas vaan! Mull' oli hyvä veisuu nuotti ennen nuorempana. Vielä muijavainaaajani haudallakin huusin kilpaa unilukkarin kanssa. (Veisaa.)

"Kirottuin kivuist' kipinänk',
Jos täällä tuta saisit,
Ennen vaivan enimmänk'
Kärsiväs täällä soisit."

(Pappilan herrasväki tulee.)

KIRKKOHERRA. Jumal' antakoon Herran rauhaa, hyvä väki!

VIRVELI ja KAISA. Jumal' antakoon, herra kirk'herra!

KIRKKOHERRA. Se on oikein, että sielunne työskentelee hengellisessä, vaikka kätenne maailmallisissa askartelee.

KIRKKOHERSKA. Luutiakos vaari sitoo? Voisitte tuoda pappilaankin, jahka saatte edes tusinan valmiiksi.

VIRVELI. Nämät ovat vaan raippavitsoja.

KIRKKOHERSKA. Jassoo! Minä luulin luutia niistä tulevan.

KIRKKOHERRA. Oletteko te ehkä paikkakunnan piiskuri?

VIRVELI. Sitä virkaahan minä tässä olen pitänyt.

KIRKKOHERRA. Mikä nimenne on?

VIRVELI. Virveliksi ne minua karahteeraavat.

KIRKKOHERRA. Kai te olette jo useamman varkaan kurittanut eläissänne? Oletteko kauvankin hoitanut ammattianne?

VIRVELI. Olenhan minä jo toisenkin parin olkani yli heittänyt parissa kymmenessä vuodessa.

KIRKKOHERRA. Yhäkö vielä olette tyytyväinen työhönne?

VIRVELI. Tyytyväinenkö? Hm! Kyllä. Minä saan vuosittain kaksi tynnyriä ja karpion pitäjältä.

YLIOPPILAS. Ja niiden tynnyrien tähden te olette milloin tahansa valmis hakkaamaan ihmisten selät veriselle. Kyllä te olette oikeen pyöveliksi syntynyt.

VIRVELI. Kyllä minä olen syntynyt oikeen kunniallisella tavalla, niin kun tekin, nuori herra. Mutta kaikkia niitä maailmassa tarvitaan. Mitä hyödyttäisi tuomio-istuimet, ellei olisi piiskureita. Ei suinkaan se tuomari niitä rosvoja siellä lakituvan pöydällä rupeisi mätkimään.

KIRKKOHERRA. Eipä tietenkään. Se on ihan oikea katsantokanta.

YLIOPPILAS. Ei kenenkään rehellisen ihmisen pitäisi ottaa vastaan tuollaista virkaa.

VIRVELI. Pernalet olkoseen! Tahtoisitteko, että rosvot saisivat ryöstää takin yltänne. Ei, kost' Jumala. Ilman piiskureita ei maailma kauvan seisoisikaan. Kyllä pian jouduttaisiin pukin tuluksille.

KIRKKOHERRA. Niinhän se on, niinhän se on! No ruoskitaanko tässä tänä päivänäkin jotakuta?

VIRVELI. Sitä Purimon Roopea tässä vähän rapsutellaan.

KIRKKOHERRA. Vai niin. Kyllä jo muistankin.

KIRKKOHERSKA. Sepäs hauskaa! Sitä pitää tulla katsomaan.

YLIOPPILAS. No, mutta! — Onkos sekin nyt hauskaa? Jos vielä raukka hyvässä lykyssä on syytön koko varkauteen.

KAISA. Niin juuri onkin, hyvä herra. Mistäs tekin sen tiedätte?

KIRKKOHERRA. Mennään nyt! — Tämäkö on häätalo tässä vieressä?

KAISA. Se se on Purimo, se. Antakaa anteeksi, kun en voi edes seisomaan nousta. Olen niin rampa jaloistani.

KIRKKOHERRA. Istukaa te vaan! Ei tee mitään. Jääkää herran halttuun.
(Menevät.)

KAISA ja VIRVELI. Jumalan nimeen vaan!

YLIOPPILAS (Kaisalle). Te sanoitte tietävänne, että Roope on syytön.
Kertokaas, kuinka sen tiedätte!

KAISA. Herrajesta! Kuinka minä en tietäisi. Ihan lapsesta asti...

YLIOPPILAS. En minä sitä tarkoita. Olitteko te todistamassa tästä asiasta? Minä en muista nähneeni teitä todistajien joukossa.

KAISA. Enhän minä ollut. Mitä minä siellä olisin tehnyt, vanha ihminen. Mutta kukas te olette, kun tiedätte todistajatkun? Olettekohan vaan itse tuomari?

YLIOPPILAS. En ole. Minä olin lakituvassa kuuntelemassa silloin, kun juttu oli esillä. — Te ette siis tiedä mitään muuta Roopen asiaan, kun mitä hyvä uskonne sanoo? Ettekö tiedä mitään todisteita, jotka kumoisivat hänen syyllisyytensä?

KAISA. Kuinkas minä sellaisia todisteita voisin sanoa? Eipä niitä viisaammatkaan. Mutta sen minä tiedän, että Roope on viaton. Ihan vaan juonitellakseen antoi rustmestari ottaa Roopen kiinni. Ja lupasi toimittaa sitten vapaaksi, jos Hilma menisi hänen kanssaan naimisiin.

YLIOPPILAS. Mistä sen tiedätte, että rustmestari niin lupasi?

KAISA. No, hei! Kun omin korvin olen kuullut. Jos te, herra hyvä, tietäisitte mimmoisessa liemessä se Hilmakin on ollut. Ihan väkipakolla on rustmestari häntä koettanut saada itselleen. Ja ottihan se Hilma hänet sitten viimein, kun luuli sillä pelastavansa Roopen.

YLIOPPILAS. Vai niinpäin se totuus onkin! — Kuka te olette?

KAISA. Kaisa minä olen. Purimon ruotimuori.

YLIOPPILAS. Vai niin! — Hyvästi nyt vanhukset! Mitäpä suotta olette noin suuttuneen näköinen, vanha Virveli. En minä teitä sillä vihaa, jos virkanne onkin minulle vastenmielinen. Hyvästi vaan! (Mene oikealle.)

KAISA. Hyvästi, hyvästi, nuori herra! — Voi voi, kuinka herttaisia ihmisiä siellä pappilassa nyt on. Puhuttelevat vaan noin maantien vierelläkin tällaisia huonojakin ihmisiä.

VIRVELI. Kyllä pernaleessa sillä tavalla puhuttelee kuka hyvänsä, kun haukkuu toista suut, silmät täyteen. Koko nenäkäs vekkuli tuo viimeinen! Taitaa se kirk'herra sentään hidun parempi olla, koska piteli vähän niinkun puolianikin.

KAISA. Eihän se maisterikaan mitään pahaa tarkoittanut. Sanoihan se, ettei ole teille vihanen.

VIRVELI. Mistä turkasesta hän sitten olisi minulle vihanen. Ja mikä pernaleen oikeus hänellä on moittia minun virkaanikaan. Joka virka on hyvä, kun vaan mies on hyvä virassaan. (Sylkääsee.) Kaikkia sitä kuulee, ennenkun kuolee. (Rupeaa laskemaan vitsapariansa.) Yksi, kaksi — mokomakin piimätakki rupeaa tässä viisastelemaan, — kolme, neljä, viisi — niinkun hyväkin — kuusi — ketara sääri! — seitsemän ja kahdeksan. Kaikki kunnossa! Minä olen mies, joka aina täytän tehtäväni. Se on kanss' melkein häpeä miehelle, kun saa ainoastaan kahdeksan paria. Neljäkymmentä pitäisi olla.

KAISA. Hyi teitä! On teillä sentään oikea pyövelin luonto, jos se maisteri sitä sanoikin.

VIRVELI. Se maisteri, se maisteri! Niin mulla onkin! Mikäs sitten? Pernales olkkoseen! Nyt minä vasta siivonkin makeasta sydämmestä. Minä olen oikeen turkkilaisella tuulella. Oikeen kasakka humöörillä.

KAISA. Älkää nyt, Virveli kulta, joutavoitko. Kehtaisittekin purkaa sappenne Roopen niskaan. Hän ei ole ikinä pahaa sanaa sanonut teille. Onkosta?

VIRVELI. Eipä se ole tainnut.

KAISA. Ei luontokappalettakaan se mies ole pahoin kohdellut. Pitäisikö sitte teidän syyttä suotta hakata hänet ihan pataluhaksi. (Itkee.)

VIRVELI. No, enkös sitä arvannut! Heti ne akat ulvovat. Ei tarvitse kun huuliansa raottaa vaan. Sellainen se muija-rähjänikin aina oli. — Älkää nyt tissuttako siinä! En minä häntä lyö lujempaa kun muitakaan.

KAISA. Siinäpä se juuri onkin. Tavallisesti hakkaatte, että veri purskuu. — Virveli hyvä! Osaattehan iskeä arjemmastikin. Armahtakaa Roopea ja lyökää hiljaa! Tiedättehän, että hän on viaton.

VIRVELI. Pernaleen viaton! Koska hän kerran on tuomittu, niin on hän syyllinenkin. Sitä nyt ei enää voi ransaakata. — "Ensin tuomitaan ja sitten suomitaan." Se on minun parakraavini.

KAISA. Onhan se niin, mutta voittehan te lyödä niin, ettei satu.

VIRVELI. Joko minä nyt lyön niin, tai näin, kahdeksalla parilla. Neljäkolmatta iskua vaan! Eihän turha tunnu tupessakaan. Pernales olkkoseen! (Sylkääsee.) Kielikin kuivaa kankeaksi kun anturanahka! (Sylkääsee.) Vähemmästäkin pärpättämisestä! — Kököttäkääs nyt siinä pikkuruikkusen aikaa vielä ja pitääkää vaarilla minun raippojani. Minä pistäyn pikipäinsä tuossa Vikelässä. (Ottaa pullon maasta.) Pitää vähän saada taskumattiin.

KAISA. Katsokaas! Tuolla tulee rustmestari. Nostakaas minua ylös tästä. Pian nyt! Minä tulen mukaanne.

VIRVELI (auttaa Kaisaa). Mitä te häntä pelkäätte? Ei se teille mitään pahaa tee, vaikka tännekin jäisitte. Minun seurani taitaa olla paljon vaarallisempaa. He, he, he!

KAISA. Vieläpä se anturanahkakakin sentään vähän taipuu. Tulkaa nyt vaan!

VIRVELI (asettaa vitsansa syrjään). Jahka ma jahkamoitten. Noin. — Kyllä ne nyt luulevat siellä Vikelässä, että me kuljemme naima-asioissa. He, he, he! (Menevät perälle, vasemmalle, puhellen.)

GRÖN (mustiin puettuna, tulee oikealta, tähystelee levottomana tielle, vasemmalle; menee kummulle, varjostaa silmiään, katsellessaan tarkasti järvelle päin; ihastuu äkkiä ja heiluttaa lakkiaan; tulee alas synkkänä, mutta levollisempana; menee istumaan kivelle, oikealle, — Hetken perästä tulee Nimismies perältä kummun yli paitahiasillaan, kantaen takkia kainalossaan. Katslee ympärilleen, huomaa Grön'in).

NIMISMIES. Huh, huh! Taksvärkkäriin työtä se perimelankin käyttäminen, mitä sitten soutaminen!

GRÖN (hypähtää ylös). No, vihdoin viimeinkin! (Tervehtii.)

NIMISMIES. Niin juuri, vihdoin viimeinkin! Annas kun vähän hengähdän. (Istuu kivelle.) Hoh, hoh! Se on koko saakeli paikakseen tuo Purimon kurkku. Siinä ei tule hiirenrata vaaksaa pitemmäksi. Melkein samaan paikkaan joka airon vetämä! Huh! Sen tekee se helkkarin viima, joka aina kulkee niiden korkeitten kallioitten välitse. Niin! ja taitaa siinä vähän virtakin käydä vielä kaupan päälle. Harvoinpa se jäätyy pakkasillakaan. Se on oikea purimo, se!

GRÖN (istuu). Sinä olet oikeassa. Se on purimo. Ja purimo on talokin. Vaikea on läväistä kumpaistakin.

NIMISMIES. Hah! Mitä lempoa? Mitä valitusvirttä tuo on? Nyt sinä olet toiveittesi perillä. Nyt on

sinun häpäiväsi. Olet sulhanen, rikkaan morsiamen sulhanen... Olisiko jotain tapahtunut? Suu puhtaaksi heti!

GRÖN. Tapahtunut ei ole mitään! Ei entistä enempää. Mutta minä pelkään, että jotain tapahtuu.

NIMISMIES. Mitä jotain? Mitä nyt voisi tapahtua. Kaikki tapahtuminen vastaisuudessa on myöhäistä. Sinä vihitään tänään ja huomenna sinä maksat velkasi, olet kaikista vapaa ja — Roope saa pitkän nenän uhkauksestaan. Jos hän huomenna tulee vaatimaan tiliä Purimon holhoojalta, niin saa hän tekemistä Purimon isännän kanssa.

GRÖN. Jospa nyt edes oltaisiinkin jo huomisesessa päivässä! Nämät häätöimet —

NIMISMIES. Hoh, hoh! Ymmärrän, ymmärrän. Minä vaan ihmettelen, mitenkä sinunlaisellasi miehellä ja siinä ijässä enää voi olla tuollaista sulhaspojan arkuutta. No, hiidessä! Minkätähden sinä sitten täällä hikoilet ja venytät aikaa. Mennään häätaloon ja annetaan sen tempun luistaa tavallista vikkelämmin. On kai pappi jo tullut?

GRÖN. On tullut ja tuonut poikansa mukanaan.

NIMISMIES. Jahah! Se nuori juristi. Minä tiedän.

GRÖN. Niin, hän. Tiedätkö — minä pelkään sitä miestä.

NIMISMIES. Pelkäätkö? Hahaha! Sinä pelkäisit häntä! Sinä sellaista nulikkaa.

GRÖN. Minä en oikeastaan pelkää häntä. Minä pelkään hänen intoaan. Hän on liian paljon alkanut sekaantua Purimon asioihin. Hän on julkisesti, suuressa nimipäiväseurassa pappilassa, moittinut oikeutta, sinua ja minua, ylipäänsä koko menettelyä tuossa Roopen jutussa.

NIMISMIES. Hoo! Moittikoon, minkä hän jaksaa! Suuret sanat eivät suuta halkaise.

GRÖN. Viimme sunnuntaina puhutteli hän Hilmaa kirkon mäellä. En tiedä mitä mahtoivat keskustella. Hilma ei puhu mun kanssani, ei hyvällä, eikä pahalla. Hän on tullut kokonaan mykäksi. Ainakin minun parissani. Se se erittäinkin vaivaa ja rasittaa minua. Se panee minun luulemaan yhtä ja toista, Minusta tuntuu kun olisi jotain tekeillä minun selkäni takana. Mutta mitä, sitä en tiedä. Ja sehän se tuottaa pelkoa, kun ei tiedä mitään, kun ei ole mistään varma.

NIMISMIES. Varma? Jos nyt kukaan on varma asemastaan, niin sinä saat olla. Sinä olet ihan suotapäällinen, ihan akkamainen tuossa pelossasi.

GRÖN. Saattaa niinkin olla. Mutta kun kerran epäily iskee, niin sitä on vaikea poistaa. Minä epäilen ja olen levoton. Minusta tuntuu, että kaikki muut ihmiset tietävät minun asioistani paljon enemmän kun minä itse. Ja se tulee juuri siitä, että Hilma puhuu muitten kanssa, mutta ei minun kanssani. Minä en saanut rauhaa. Minä riensin tänne odottamaan sinua. Siellä en enään voinut olla. Minä pelkäsin katsoa ihmisiä silmiin, pelkäsin puhutella heitä. (Nimismies aikoo puhua.) Kuule, yksi seikka vielä. Miksi sinä juuri täksi päiväksi asetit sen piiskaus toimen. Se voisi pahasti vaikuttaa Hilmaan, jos hän saisi sen tietää, varsinkin — ennen vihkimistä.

NIMISMIES. Ennen! Ennen tai jälkeen! Sinä nyt olet tänään oikea ennakkoluulo, lihassa ja veressä. No, ei se aivan sopivaa taitanut olla. En tullut sitä ajatelleeksi muulla tavalla, kun: yksi tie, kaksi asiaa. (Nousee ja pukee takin päällensä.)

GRÖN (hetken mietittyään). Piru hänellä sittenkin taitaa olla nahassaan, sillä meidän juristillamme. (Nousee.) Hänen käytöksensä oli niin omituinen minua kohtaan äsken, kun tapasin hänet tuolla pihassa.

NIMISMIES. Kyllä minä sen pirun hänen nahastaan pinnistän, jos hän vaan aikoo sekaantua minun asioihini. Parasta että hyväksi aluksi alan juttuni hänen kanssaan jo tänä iltana. — Mutta mennään nyt jo helkkarissa, ennenkun nostetaan huhu sulhasen karkaamisesta. Saanko minä kuitenkin ensin sanoa sinulle erään sananlaskun, jota sinä ennen muinoin, miehuutesi päivinä, pidit mielilauseenasi?

GRÖN. Mitä sinä tarkoitat minun miehuuteni päivillä?

NIMISMIES. Sinun entisyyttäsi. Minä luulen, että sinä olet jo väsynyt voittamiseen. Sinun kohtalosi alkaa viedä sinua mukanaan.

GRÖN (ajattelee, sitten äkkiä). Mitä sananlaskua sinä tahdoit muistuttaa minulle?

NIMISMIES. "Rohkea rokan särpii, pelkuri piiloon kömpii."

GRÖN. Se oli oikea muistutus oikealla ajalla. Sitä sinun ei tarvitse sanoa minulle toista kertaa. Minä

tahdon palata entisyyteen, tahdon olla kohtaloni herra. Lähtekäämme! (Menevät oikealle.)

(Kaisa ja Virveli tulevat vasemmalta).

KAISA. Koettakaa, Virveli kulta, nyt kerran olla sääliväinen. Ei hyväntahtoisuus ihmistä koskaan ojasta allikkoon ahdistaa. Kas tässä! Tämän te saatte, jos...

VIRVELI. Mitä pernalesta? Kolmi ruplanen! (Kurkistaa ympärilleen.) No, no! Koska asia on siitä painosta, niin yritetään sitten olla ihmisiksi. Te mar mahdatte olla helläsydäminen raasu sentään. Jumala teitä siunatkoon!

KAISA. Se on koko minun omaisuuteni, mutta sen annan hyvillä mielin, sen Roopen tähden. Antaisin kyllä enemmänkin, jos vaan minulla olisi.

VIRVELI. Vai on tämä teidän säästönne! Ottakaa se takaisin sitten.

KAISA. En ota. Minä annoin sen Roopen tähden. Pitäkää se vaan!

VIRVELI. Älkää tupatko minulle ainoata ropoanne. Sydän se on sentään minunkin rinnassani. Kyllä minä tiedän, että haineesti sen itsekin tarvitsette. On niitä tunteita piiskurinkin paidan povessa. Tuossa on rahanne!

KAISA. Mutta mitenäs sitten Roopen...?

VIRVELI. Teidän tähtenne minä teen toivonne mukaan ilman rahojakin. (Pyyhkii kyyneleen.)

KAISA. Kiitoksia vaan! Kyllä Jumala teille hyvyttenne palkitsee.

VIRVELI (koettaa päästä entiselleen). Eikös pernaleessa tuolla jo tulekin jahtivouti. Tuleepa hyvinkin, vanginkuljettaja ja Roope kantapäillä. — Pieni karaistus ei tee miestä huonommaksi. (Ottaa ryyppyn.) Äh — häh! Tahdotteko tekin, Kaisa muori? Ei pikkunen pillastuta?

KAISA. Minäkö nyt ryyppäisin? En elämässäni! Laittakaas minua nyt istumaan taas!

VIRVELI. Muija-vainajani otti usein naukun, kun närästi taikka hiukasi sydänalaa.

JAHTIVOUTI (tulee Roopen ja vanginkuljettajan seuraamana). Hyvää päivää, Virveli! Terveeks'!

VIRVELI. Terveeks', terveeks', eikä sairaaks'! Mitäs hyvää jahtivoudille?

JAHTIVOUTI. Eipä erittäin. Tiedättekö jos pefallningsmanni on jo tullut kylään?

KAISA. Tuli se äsken. On kai tuolla häätalossa.

JAHTIVOUTI. Odottakaas sitten niin kauvan, minä menen hakemaan. Istu tuonne tien pohkeelle Roope siksi aikaa. Siinähan on Kaisamuorikin, vanha tuttava sulle. (Menee oikealle.)

VIRVELI (poistuu toiselle puolen, vanginkuljettajan luo). Mene vaan istumaan ja kysymään miten kotona voidaan!

ROOPE (on tullut näyttämölle alakuloisena, pää painuneena. Hän on jalkaraudoissa, vanginvaatteissa ja kantaa myttyään. Menee Kaisan luo, tervehtii häntä ja istuu hänen viereensä. Rupeavat molemmat itkemään).

VIRVELI (vanginkuljettajalle). Pernaleen helläluonteinen miehekseen sekin, tuo Roope. Itkis häntä saakeli, kun kerran on itsensä tuohon tilaan laittanut. — Tahtookos Vinnari vähän sydämen lämmitystä? Kun on aikaa, niin ryyppätään pikkusen.

VINNARI. Takka, takka!

VIRVELI. Kas nyt tuota, kun itkevät molemmat. Pernaleen ämmä kun siihen jäikin häntä poruttamaan.

VINNARI. Se on ollut niin synkällä mielellä, se Roope, siitä asti kun tuomio julistettiin, ettei ole syönytään. On istunut vaan kun mykkä, pää käsien välissä. Houruksi olen pelännyt hänen tulevan. — Onkos Virvelillä yhtään navetan takaisia saatavilla?

VIRVELI. Taitaa vähän olla puruja massin pohjalla.

(Pistävät tupakkaa suuhun ja jatkavat keskustelua.)

KAISA. Oletkos saanut mitään tietoja Purimosta?

ROOPE. En juuri ole niistä välittänytkään.

KAISA. Etkö ole välittänyt? Olisitko voinut unohtaa kotitalosi?

ROOPE. Mitä muisteltavaa minulla olisi siellä?

KAISA. Hyvänen aika sinua! Siellähän on sinun ystäväsi.

ROOPE. Ystävänikö? Ei sellaisia minulla ole.

KAISA. Suotta sinä kokeilet kovaluontoisuutta Roope. Kyllä sinä tiedät, että Hilma ja...

ROOPE (tekeytyy välinpitämättömäksi). Hilma, niin. Mitenkä hän jaksaa? Olen kuullut, että hänen häitään pitäisi kohta vietettämän.

KAISA. Tänäänhän ne ovat.

ROOPE. Tänään?

KAISA. Kohdakkoin kai alkaa vihkiminen.

ROOPE. Tänä päivänä! Hahaha! No niin! Sopiihan se hyvin. He vihitään samaan aikaan kun minä riipun piiskuritolpassa. Sepäs mahtaa olla suuri ilo heille!

KAISA. Roope, Roope! Älä tuomitse Hilmaa! Se kurja on saanut kärsiä yhtäpaljon kun sinäkin. Niin on käynyt kalpeaksi kun kuolema. Tuskin tuntisitkaan häntä enään.

ROOPE. En minä aio tulla tutustumaankaan hänen kanssaan.

KAISA. Ole nyt jo! Vihoitathan Jumalankin tuollaisilla puheilla. Ilmankin Hilma rukka on yrittänyt mielensä perästä sinun vapauttamistasi, vaikka eihän se paljoakaan ole auttanut, kun ei sen enemmän ymmärrä niitä asioita ja kun rustmestari vielä toimitti hänet pois koko tienoilta.

ROOPE. Kuinka! pois tienoilta?

KAISA. No, vallan sinne Tyrvääsen se Hilman lähetti, sinne sisarensa tykö.

ROOPE. Mutta minkätähden Hilma antoi itseänsä noin vaan lähetellä?

KAISA. Eipä siinä muukaan auttanut. Kun se ei kerran naimisiin tahtonut mennä, niin piti sitä ainakin poistua ihmisten silmistä täältä kotipuolelta.

ROOPE. Minkätähden?

KAISA. Se on nyt sellainen ummessa pidettävä asia, jota ei täällä vielä tiedetä. Mutta saa kai sen sanoa sinulle. Siellä näetkös Hilma synnytti lapsensa. Hän tahtoi itse tulla oikeuden eteen todistamaan ja puhumaan sinun puolestasi. Mutta, mitäs raukka! Niin huono hän oli isoja aikoja, että tuskalla hengen kipinä säilyi hänessä.

ROOPE. Mutta miten se naimisjuttu sitten päättyi? Rupesiko Hilma katumaan kauppojaan?

KAISA. Hilmako? Kuinka sinä voit hänestä puhua noin ilkeästi? Häpeä vähän! Sinun tähtesi Hilma perästäkin suostui.

ROOPE. Minunko tähteni?

KAISA. Niin juuri. Kun sinun tuomiosi lankesi, ehdotti rustmestari taas naimista ja lupasi sillä ehdolla vielä pelastaa sinut. Lupasi hovissa parantaa asian. Hilma uskoi hänen vakuutustaan ja antoi kuuluttaa itsensä. Mitäpä siinä muutakaan olisi edessään, nuorella tytöllä, joka makasi lapsi-vuoteella. Hän luuli sillä pelastavansa sekä itsensä että sinut.

HILMA (tulee kiihkeästi oikealta. Hän on puolittain hääpuvussa. Hivukset ovat hajalla). Onko se totta mitä kerrottiin? (Pysähtyy äkkiä, kun huomaa Roopen raudoissa.)

ROOPE. Hilma?

KAISA. Herra siunatkoon! Kesken häitäkö sinä tänne syöksyt?

HILMA. Ne eivät sitten perästäkään ole sinua vapauttaneet! Tänä päivänä — tällä hetkellä sinä tulet piiskattavaksi?

ROOPE. Niinpä tuo näyttää käyvän.

HILMA. Oh! Kuinka katalasti minua on petetty! (Vaipuu itkien Kaisan ja Roopen välille.)

KAISA. Hilma kulta, älä nyt itke. Tässä on muitakin ihmisiä. Ne niin katsovat sinuun. Olethan sinä jo itkenyt tarpeeksi. Roopeenkin sellainen vaikuttaa pahasti. Sinun pitäisi häntä lohduttaman ja rohkaiseman. Hänen tilansa on tällä hetkellä kurjempi kuin sinun.

HILMA. Hänen kurjuutensa minua kaiveleekin. Omaani olen jo tottunut.

KAISA. Voi, voi! Kuka nyt ehtikin sitä sinulle supattamaan. Olisit saanut olla tietämätön koko asiasta.

HILMA (lakkaa itkemästä). Tietämätönkö? Ei, muori. Jumalan onni, että tästä kerrottiin minulle. — Voi, Roope hyvä! Jos sinä voit minulle anteeksi antaa, niin tee se. Noita rautoja kannat sinä minun tähteni.

ROOPE. Mitä sinä sanoit?

HILMA. Purimoa ja minua voittaakseen keksi rustmestari tämän jumalattoman keinon. Hän pelkäsi että meistä tulisi pari. Hän tiesi että minä — rakastan sinua.

ROOPE. Sinä rakastat minua ja kuitenkin...?

HILMA (painaa päänsä alas).

KAISA. Sinua on vietelty, kauheasti eksytelty, lapsi raukka. On sitä langennut enkelikin, saati sitten turvaton tyttö.

HILMA. Minä itse olen eksyttänyt itseni kaikkein enemmän. Minä en tiennyt, en ymmärtänyt, että sisaren rakkaudessa piili oudompiakin tunteita. Minä olen syyppää. —

ROOPE. Oma syyimme ei olisi upottanut meitä näin pitkälle. Mutta loppuhan siitä tulee tästäkin. Kaikki on aikansa tässä maailmassa. Totta Jumal'auta onkin, aikansa kutakin.

KAISA. Sinä olet kauheaa!

ROOPE. En niinkun pitäisi. Rustmestarin on syy tähän kaikkeen. Hänen ansiostaan on Hilma tuossa kurjuuteensa nääntyä. Hänen ansiostaan kannan minä rautoja jaloissani. Hänen ansiostaan olen kohta merkitty elämänijäksi. Merkitty varkaaksi. (Nousee.) Ymmärrättekö mitä merkitsee, kun rehellinen ihminen saa kantaa varkaan nimeä? Ihmiset osoittavat sormellaan ja ilkovat jo pelkkää lähestymistäkin. Oh! Se on kauheata! Kauheata. Mutta olkoon! Ja tulkoon vielä kahta kauheammaksi tämä elämä! Minun kostoni ei siitä sorru. Se hurjistuu ja eristyy vaan.

KAISA. Jumala meitä auttakoon! Hulluksihan tuo kivaantuu.

HILMA (pakoittaa hellästi Roopea istumaan). Roope! Minä rukoilen sinua, malta mieltäsi. Taivu koetusten alle ja anna anteeksi vihamiehellesi. Minä oikeastaan olen syyppää sinun kauheaan kohtaloosi. Minä onneton en tuntenut rakkauttani, ennenkun — ennenkun sinä siitä puhuit. Mutta usko minua Roope! Lapsuutemme muistojen nimessä, usko minua. Se rakkaus on koettanut parantaa kaikki, vaikka se ei ole sille onnistunut. (Nousee.) Nyt se vielä koettaa sovittaakin kaikki, vaikka ei sekään onnistuisi.

TILTA (juoksee oikealta). Sus siunatkoon sitä Hilmaa! Tännekkö se lensikin kesken kaikkea? Kaase kiertää, kun viipperä, päästä pyörällä, ja hakee teitä. Onneksi satuin minä näkemään kamarin ikkunasta minnepäin te juoksitte ja kippasin heti perässä hakemaan.

HILMA. Minä tulen, minä tulen — Roope, lupaa minulle, että tulet heti Purimoon — häätaloon, heti niin pian kun täältä pääset. Kaisa, älkää palatko kotia ilman häntä! Sinun pitää näkemän, Roope, miten rakkaus sovittaa. (Syöksee pois oikealle. Tilta seuraa.)

ROOPE (nousee). Hilma!

KAISA. Hyvä Jumala! Mitä se mahtaa aikoa? Jos ei vaan tapahtuisi mitään onnettomuutta!

ROOPE. Hän sovittaa kaikki. Ettekö kuullut mitä hän sanoi! Hän sovittaa kaikki!

KAISA. Niin, niin! Kyllä se niin sanoi. Siksipä minä pelkäänkin. Voi, voi! Minä pelkään uusia onnettomuuksia.

ROOPE. Sovitus tuottaa ainoastaan onnea.

(Kyläläisiä tulee oikealta.)

RÖYHIÖ. Täällähän se jo näkyy olevan odottamassa selkäsaunaansa, tuo hevosen varas. Ha, ha, ha.

ROOPE (herää todellisuuteen). Hevosen varas! (Vaipuu entiselle paikalleen.)

KAISA. Paholainenko sinuakin, veulosuuta joka paikkaan traksii. Pysyisit kerrankin poissa ihmisviljoilta, senkin — veulosuu.

RÖYHIÖ. Missä haaska, sinne korpit kokoontuvat. Eikös muori sitä tiedä?

KAISA. Sinä olet oikeen korpiooni, sinä. Koko pitäjään pahennus.

RÖYHIÖ. Siksipä tulinkin täältä hyvyttä noutamaan. Onhan se terveelliseksi opiksi, kun näkee lähimmäisensä saavan pikkusen satikutia pahoista töistään. Ha, ha, ha!

ERÄS MIES. Kas niin, Röyhiö! Sana sanasta ja kaksi parhaasta.

2:NEN MIES. Älkää menkö muori syhymättä saunaan. Ei sen pojan kanssa kukaan kestä, niinkauvan kun suukopu auttaa.

RÖYHIÖ. Kylläpäs sinä nyt olet oikeen maata myöden Roope rukka. Ei se juuri ole sinun tapaistasi. Mutta joka itsensä alentaa, se yletään. (Kyläläiset nauravat.) Tampereen markkinoiltakos sinä olet ostanut nuot sukkanauhasi? Häh!

VIRVELI. Älä härnää liaksi! Jahka ne sukkanauhat riisutaan, niin taitaa sinun periä kypälämäki.

RÖYHIÖ. Oho! Ei se ole jänikseksi tämäkään mies.

VIRVELI. Vallesmanni tulee jo. Olkaa hiljaa nyt.

NIMISMIES (tulee. Häntä seuraa joukko hääväkeä. Hän asettuu etunäyttämölle. Kansa ympäröi häntä. Sill'aikaa Jahtivouti, Vanginkuljettaja ja Virveli riisuvat Roopen ja sitovat tolppaan). Koska Roope Matinpöika Korpela viimme pääsiäistä vastaan yöllä Purimon talosta on varastanut yhden suotin valakka hevosen ja rikoksestaan kiinni saatuna vedetty kihlakunnan oikeuden tutkittavaksi, ja koska hän mainitussa oikeudessa on havaittu täydellisesti syypääksi yllämainittuun varkauteen, on kihlakunnan oikeus tuominnut hänet Roope Matinpöika Korpelan, saamaan ensikertaisesta varkaudesta kahdeksan paria raippa vitsoja, kolme lyöntiä kullakin parilla, joka toimitus nyt tulee tällä paikalla tapahtumaan, asianomaiselle rangaistukseksi ja yleisölle varoitukseksi. (Ottaa kellonsa ja menee seisomaan tolpan juurelle.) Toimitus saa alkaa!

Esirippu alas.

VIIDES NÄYTÖS.

Purimon sali, joka on sisustettu herraskuosiin, vaikka raskaasti ja kömpelösti. Peräseinällä, sohvan yläpuolella, kirjaimet H. P. ja T. G. — Oikealla puolen tuoleilla istuu isäntiä ja emäntiä jäykissä asemissa! Naisilla on krinuliivit. Vasemmalla puolen istuu herrasväkeä sohvilla ja tuolilla. Esiripun noustessa herrasväki juo kahvia. Talonpojille tarjotaan sitä parast'aikaa. Nimismies istuu sohvan kulmassa lähinnä sohvan reunaa. Ylioppilas tuolilla hänen vieressään. Kirkkoherska ja lukkari peräsohvalla. — Katajan hakoja lattialla.

ERÄS HERRA. Anteeksi! Mihin aineesen herrat niin kiihkoisasti ovat kiintyneet?

YLIOPPILAS. Mistäpä lakimiehet muusta osaisivat puhua kun ammatistaan.

HERRA. Uh! Ne ovat niin inhottavia nuot käräjäjutut.

YLIOPPILAS. Totta kyllä. Toisinaan ne ovat hyvin inhottavia, varsinkin äskeisessä tapauksessa. (Jatkavat keskustelua.)

1:NEN EMÄNTÄ (koettaa toisen emännän lännikkiä). Kas kun minä luulin, voi hyvänen aika, kuinka sitä erehtyy, kun minä luulin, että emännän lännikki oli paramattoa.

2:NEN EMÄNTÄ. Ei. Omakutoista se vaan on.

1:NEN EMÄNTÄ. Niin aina. Kyllä minä sen nyt jo näen. On sillä sentään vähän eroa. Minun on oikein

täyttä paramattoa.

2:NEN EMÄNTÄ. Niin näky. Mutta tämän morsiamen länninki vasta muhkea mahtaa olla. Se on oikein kaupungissa tehty.

1:NEN EMÄNTÄ. Niin. Se onkin kai tehty tuohon uuteen herrasväen tyyliin. Mutta ei sitä sentään niin sopisi treiskailla talonpoikaisen ihmisen, vaikka onkin rouvaksi pääsevinään.

2:NEN EMÄNTÄ. Sanos muuta! (Jatkavat keskustelua.)

1:NEN NEITI. Rustmestariko?

2:NEN NEITI. Niin juuri. Eikö hän sinunkin mielestäsi ole kaunis mies?

1:NEN NEITI. On. Kyllä hän on kaunis. Mutta kaikkien enin miellyttää minua hänen varmuutensa ja reippautensa. Hän näyttää niin voimakkaalta ja miehekkäältä.

3:MAS NEITI. Kaikkia vielä! Jos hänellä on vähän ryhtiä, niin on hän sen saanut sotaväessä. Ja hänen kauneutensa on sekoitettu niin paljon raakuutta, että hän on melkein vastenmielinen.

2:NEN NEITI. Vastenmielinen? Hän on ehdottomasti pitäjämme komein herra. Minä olen aina ihailut häntä. Ja niin tekevät kaikki naiset. Sinä taidat olla ainoa poikkeus.

1:NEN NEITI. Usko sinä Klaaraa. Kerrottiinpa viime vuonna, että sinä olit hyvin ystävällisellä kannalla rustmestarin kanssa.

2:NEN NEITI. Ai, ai! Se on totta. Kuule! Etkös muista miten kerran sanoit, että hän on oikeen miesten esikuva.

1:NEN NEITI. Niin, niin. Se oli siihen aikaan. Mutta nyt taitaa olla pikkusen mustasukkaisuuden sekoitusta tuo vastenmielisyys. Hahaha!

3:MAS NEITI. Kun te viitsitte! (Jatkavat keskustelua.)

1:NEN EMÄNTÄ. Niin juuri. On sekin mukavaa, ett'ei ole oikeata emäntää tällaisissa pitokomennoissa.

2:NEN EMÄNTÄ. Niin. Kun kerran on omaisia. Se rustmestarin sisarhan olisi ollut juuri omiansa. Kun kerran oli täällä ja lausteli koko viime talvenkin, niin olisi sitä nytkin voinut tulla.

1:NEN EMÄNTÄ. Olis mar' hyvinkin. Mutta kun kerrotaan että Hilma olisi ollut pikkusiin päin silloin, kun matkusti sinne Tyrvääsen, ja että se kamprelska nyt hoitaa sitä lasta siellä.

2:NEN EMÄNTÄ. Älkää hyvä ihminen! No, voi mun päiviäni! En minä ole kuullutkaan. (Jatkavat keskustelua.)

1:NEN ISÄNTÄ. Kyllä siitä Purimo jalkojansa myöden taitaa hoiperrella.

2:NEN ISÄNTÄ. Ja niinkun se isäntä vainaja oli tyystä ja koittavainen. Mutta pojasta polvenmuute, sanotaan.

1:NEN ISÄNTÄ. Kun isäntä ja emäntä yht'äkkiä muuttuvat herraslaakaisiksi, niin tietäähän sen, ett'ei siitä hyvää koidu.

Kamarin ovet perällä avataan. Ensin tulee Kirkkoherra ja asettuu paikoilleen perällä sohvan eteen. Sitten seuraa teltan kantajat, jotka asettuvat kirkkoherran eteen ja nostavat teltan. Sitten tulee morsiuspari, joita seuraa kaksi morsiuspiikaa ja kaksi sulhaspoikaa. Hääväki on noussut seisalleen.

KIRKKOHERRA. Rakkaat ystävät, Teofilus Grön ja myös Hilma Katariina Purimo, teidän pitää tässä visusti tietämän, että Jumala itse on aviokäskyn säätänyt, ja on pannut miehen vaimon pääksi, että hänen pitää oleman sen esimiehenä ja hallitseman häntä parhaaksensa Jumalan pelvossa, häntä rakastaman ja kunniaissa pitämän, usein hänen heikkouttansa kärsimän, ja antaman niinkun pyhä Pietari sanoo, vaimolliselle astialle niinkun heikommalle, hänen kunniansa.

Samalla muotoa pitää myös vaimon kuuleman miestänsä, rakastaman häntä, päänänsä ja esimiehenänsä pitämän, ajatteleman että hän miehen apulaiseksi luotu on. Hänen pitää kaiketi itsensä niin käyttämän, että hän miehellensä kelpaisi, jolle hän on apulaiseksi annettu. Päältä iskein: miehen ja vaimon pitää keskenänsä toinen toistansa rakastaman, ja vielä enemmän kun isää ja äitiä. Niin heidän avioliittonsa pitää oleman onnellisen ja autuaallisen, jonka me myös kaikki yhteisesti tälle pariskunnalle sydämmestämme toivotamme. Amen.

Minä kysyn sinulta Teofilus Grön, Jumalan seurakunnan läsnäollessa, jos sinä tahdot ottaa tämän ihmisen Hilma Katariina Purimon aviovaimokses, ja rakastaa häntä myötä- ja vastoinkäymisessä?

GRÖN. Tahdon.

KIRKKOHERRA. Minä kysyn sinulta Hilma Katariina Purimo Jumalan seurakunnan läsnä ollessa, jos sinä tahdot ottaa tämän miehen Teofilus Grön'in aviomiehekses, ja rakastaa häntä myötä- ja vastoinkäymisessä?

HILMA (matalalla äänellä, mutta varmasti). En.

(Yleinen hämmästys.)

GRÖN. Mitä sinä ajattelet?

KIRKKOHERRA. Ajattele, ennen kun vastaat. (Painavammin.) Minä kysyn sinulta Hilma Katariina Purimo, Jumalan seurakunnan läsnä ollessa, jos sinä tahdot ottaa tämän miehen Teofilus Grönin aviomiehekses, ja rakastaa häntä myötä- ja vastoinkäymisessä?

HILMA (varmasti). En tahdo.

NIMISMIES. Perhanan tolo!

KIRKKOHERRA. Morsian on kieltäytynyt. Vihkimis-toimituksesta ei siis tule mitään.

(Teltan kantajat laskevat silkin alas. Hääväessä vilkkaita kuiskailemista. Alkavat vähitellen poistua.)

GRÖN (Hilmalle). Tiedätkös sinä, mitä sinä nyt teit!

(Hilma tulee alas oikealle. Grön menee kamariin.)

YLIOPPILAS (menee Hilman luo ja ottaa häntä kädestä). Minä kunnioitan teidän rohkeuttanne ja uljuuttanne. Sellaisella teolla mahtaa olla vankat syyt tukenaan. Koettakaa nyt rauhoittua. Te näytätte niin kiihkoiselta. (Menee nimismiehen kanssa jutellen.)

KIRKKOHERRA (Hilmalle). Te menettelitte omituisella tavalla. — Te olette pilkannut Herran pyhittämää toimitusta. Rukoilkaa Jumalalta anteeksi syntiänne, saadaksenne rauhan omalle tunnollenne. Punnitkaa katuvaisella sydämmellä rikoksenne painoa. (Menee.)

1:NEN NEITI. Tämähän nyt vasta oli skandaali. Hyi tuommoista! Mikä hän on olevinaan, kun kehtaakin.

2:NEN NEITI. Mitäs häpyä tuollaisilla on! Se on ihan hirvuisen skandaali rustmestarille.

3:MAS NEITI. Tuo tuossa ei näy pitävän rustmestaria niin kauniina ja miehekkäänä kun moniaat. Hahaha!

1:NEN NEITI. Kyllä hän nyt aina tuollaisen löntön arvoinen on.

2:NEN NEITI. Lähdetään pois jo! Mitä täällä enää on tekemistä, (menevät puhellen.)

1:NEN EMÄNTÄ. Ihan suotta se tuon länninkinsä noin viiniksi on laittanut.

2:NEN EMÄNTÄ. Sanos muuta! Olisi tuota varten huonompikin tepsinyt. (Niiaavat ovella ja menevät.)

1:NEN ISÄNTÄ. Ei kai tässä enään ole oleskelemista.

2:NEN ISÄNTÄ. Mitäpä täällä. Kuivalta tää tuntuu parilla kahvikuppusella. Olis sitä aarakkipunssi- tai totiklasi pitänyt saada huulilleen.

1:NEN ISÄNTÄ. Hukkaan ne humalat taisi huipata tällä kertaa.

3:MAS ISÄNTÄ. Pois kai pitää. Eihän ne pidot parane, jos ei vieraat vähene.

1:NEN ISÄNTÄ (yskäsee ja menee Hilman luo). Hyvästi nyt ja kiitoksia paljon! Parhain se taitaa näin olla. Ainakin talon puolesta. Hyvästi!

3:MAS ISÄNTÄ. Hyvästi vaan! Sinussa on isävainajasi yksipäisyyttä. Se oli Tuomas vainajakin sellainen. (Menevät.)

HILMA (katselee ympärilleen. Menee vasemmalle. Lyyhistyy sohvaan).

GRÖN (tulee kamarista. Näkee Hilman, kohottaa nyrkkiänsä ja aikoo syöksyä Hilmaan käsiksi, mutta malttuu ja seisoo hetken tuijottamassa häneen. Alkaa kävellä kiivaasti edestakaisin. Vetää kiinni jonkun oven joka on jäänyt raolleen. Pysähtyy Hilman eteen). Katala! (Hilma säikähtää. Nousee ja aikoo mennä.) Pysy paikoillasi! Piruko sinua riivasi tuollaiseen tekoon? Tiedätkös, että olet häväissyt minut, saattanut minut koko pitäjän pilkaksi? Tiedätkös sen?

HILMA. Minä pidin sanani teille, niin kun tekin piditte sananne minulle. Lupasitte vapauttaa Roopen, ettekä kuitenkaan...

GRÖN. Vaikene! — Jos heti paikalla puhuttelet kirkkoherraa ja korjaat erehdyksesi —

HILMA. En koskaan.

GRÖN. Luuletko sinä noin helposti pääseväsi? Luuletko sinä kaikki loppuvan siihen, että sinä kiellät? Etkö sinä käsitä, ett'en minä voi jäädä tällaiseen asemaan. Ymmärrätkö, että minä vaadin ja minun pitää saada sinulta hyvikettä.

HILMA (aikoo mennä). Tehkää mitä tahdotte. Minulta ette saa mitään.

(Alkaa vähitellen pimetä).

GRÖN (survaisee hänet takaisin.) Kirottu rutale! — Sinä et hiisku paikaltakaan, jos et lupaa puhutella kirkkoherraa.

HILMA. Laskekaa minut, tai huudan apua!

GRÖN. Lupaatko? — Vastaa pian!

HILMA. En.

GRÖN. Ihminen! Ajattele mitä sinä puhut! Sinä et tunne minua tarpeeksi. Sinä et tiedä mitä minä voisin tehdä.

HILMA. Voikaa te mitä tahdotte. Minä en enään pelkää teitä. Minä olen tehnyt päätökseni.

GRÖN. Minä julistan koko hääseuralle, että sinulla on lapsi minun kanssani.

HILMA. Tehkää se jos uskallatte. Sitä enemmän ne teitä halveksivat, kun minä sittenkin teidät hylkäsin.

GRÖN. Älä kiihoita minua äärimmäisiin asti. Minä olen siinä tilassa, jossa ihminen voi tehdä mitä tahansa. — Kirkkoherra on ehkä vielä täällä. Sano heti hänelle, että olit sairas, ett'et tietänyt mitä teit.

HILMA. Ennen olen ollut sairas, mutta en nyt enään. Ennen pelkäsin teitä maineeni tähden ja Roopen tähden. Nyt minä olen päässyt niistä houreista. Roope on kärsinyt rangaistuksensa ja minun maineeni puhdistuu, kun kaikki asiat selvenevät. Silloin ihmiset ymmärtävät minua. Ettekö näe, että olen teille kiitollinen, jos te itse paljastatte kaikki.

GRÖN. Jumalauta, minä vannon, että sinä tulet minun kanssani vihityksi. Tai jos et sitä tahdo, niin lastasi et sinä enään ikinä näe. Sen minä piiloitan sinulta ijäksi päiväksi.

HILMA. Minä aavistin, että te senkin tekisitte. Ja sentähden Kalle ja Miina kaksi tuntia takaperin ajoivat Tyrvääsen.

GRÖN. Äh!

HILMA. Ei taida olla helppo saavuttaa heitä.

GRÖN (hillitysti). Minä en tarkoittanut mitä sanoin. — (Muuttuu rukoilevaksi.) Ajattele sitä häpeätä, jonka äsken sain kärsiä, ajattele minun loukattua rakkauttani, ajattele —

HILMA. Teidän itse-rakkauttanne, sanokaa!

GRÖN. Minun rakkauteniko —?

HILMA. Vaietkaa! Teidän suussanne muuttuu rakkaus kiroukseksi.

GRÖN. Ei, Hilma! — Älä syytä minua tällä hetkellä. Jos minä en koskaan ennen olekaan sinua rakastanut, niin nyt minä sen teen. Tällä hetkellä minä rakastan sinua, minä tunnen sen, rakastan niin totta kun —

HILMA. Lopettakaa!

GRÖN. Sinä et ole koskaan minua ymmärtänyt, etkä koskaan tahtonut minua ymmärtää. Enkö minä rakastaisi sinua, lapseni äitiä?

HILMA. Älkää puhuko minun lapsestani. Se ei koskaan saa tietääkään, että sillä on konna isänä.

GRÖN. No hyvä! Tallaa vaan jalkojesi alle minun tunteitani. Tee se, mutta kärsi myöskin seuraukset. Koska sinä et usko minun rakkauttani, etkä taivu minun rukouksistani, niin kuulehan sitten tehokkaampia syitä. Minun asiani ovat joutuneet rappiolle ja minä olen perikadossa jos en saa niitä korjatuiksi. Ymmärrätkö — perikadossa! — Jos sen ymmärrät, niin ymmärrät myös, että minä olen pakoitettu käyttämään kaikkia keinoja saadakseni ne asemilleen taas. Ja minä käytänkin niitä. Ole varma siitä! Minä taistelen äärimmäisyyksiin saakka päämääräni saavuttamiseksi. Ja jos sinä edes osaksikaan aavistaisit, mitä kaikkea minun kaltaiseni mies voi, kun hän puolustaa omia elinehtojaan, niin et sinä noin uhalla asettuisi minua vastaan. (Roope ja Kaisa tulevat ulkoa.) — Minä sanon sinulle viimeisen kerran: peruuta päätöksesi! Anna vihkiä itsesi! Jos et sitä tee, niin täytyy minun poistaa sinut tieltäni. — Sinun jälkeesi perii lapsesi sinut ja minä perin lapseni.

HILMA. Te olette hullu!

GRÖN. Minä saatoin Roopen varkaaksi, minä voin saattaa sinutkin — itsemurhaajaksi.

HILMA. Uskaltaisitteko —?

GRÖN. Olenhan sanonut, että minun täytyy uskaltaa vaikka mitä.

HILMA. Minä en ymmärrä teitä, enkä pelkää uhkauksianne.

GRÖN. Perkele! Ne eivät ole paljaita uhkauksia. Totta Jumal'auta, minä tulen myöskin täyttämään ne.

HILMA. Sitä ennen olette te vankeudessa holhouksestanne.

YLIOPPILAS (tulee).

GRÖN. Haah! (Saa suonenedon tapaisen raivokohtauksen ja hyökkää kiinni Hilman kurkkuun.) Helvetin portto!

HILMA (lyykistyy sohvalle). Avuksi!

KAISA. Apua, apua!

ROOPE (riuhtasee rustmestarin erilleen Hilmasta). Kavahda murhamies!

YLIOPPILAS. Konna!

GRÖN. Mitä sinulla on täällä tekemistä? Pois varas minun huoneestani!
Pois!

ROOPE. Varas!?

GRÖN (kohottaa nyrkkiänsä). Varas niin! Ruoskittu hevosen varas!

ROOPE. Vaietkaa! (Haparoipi puukkoaan.)

HILMA (juoksee väliin). Roope! Jumalan tähden — älä saata itseäsi onnettomaksi.

YLIOPPILAS. Rauhoitu Roope! — Rustmestari, talttukaa!

ROOPE. Se sana teidän suustanne maksaisi teille henkenne jos käyttäisin rehellisyyttä, mutta minä tiedän, että pirullisuus on teille tehokkaampi palkka kuin rehellisyys. Ymmärrättekö, että minä olen pirullinen, kun en tapa teitä ja päästä teitä kärsimästä tuskia, tuskia sellaisia, että itse piiskuritolppakin joutuisi häpeään. — Huomaatko, konna, että olet takertunut omaan punomaasi! Hilma, sinä olet kostanut minunkin puolestani.

HILMA (vetää Roopen syrjään). Kostanut kyllä — mutta olenko myöskin sovittanut!

ROOPE. Olet. Täydellisesti.

NIMISMIES (tulee). Mitä täällä on tapahtunut? Grön, mitä on tekeillä?

GRÖN. Korjaa huostaasi tuo kirjavaselkäinen hevoshuujari. Hän on väkivallalla tunkeutunut minun huoneisiini, solvaissut minua ja uhannut minun henkeäni. Hän on vaarallinen ihmisten turvallisuudelle,

jos hän saa olla vapaajalassa. Toimita hänet heti paikalla pois — ainakin tästä talosta. (Aikoo mennä.)

ROOPE (hypähtää Grönin tielle). Herra Krööni! Ei ole hoppu hyväksi, eikä kiire kunniaksi. Meidän välimme ei ole vielä ihan selvillä.

GRÖN. Rosvo, varas! Pois täältä, tai ammun sinut kun koiran.

ROOPE. Minä vaadin rustmestarin vangitsemista.

GRÖN (peräytyy hämmästyneenä). Mitä?

NIMISMIES. Mies on hullu! Minä käsken sinut —

YLIOPPILAS. Varokaa, herra nimismies!

ROOPE. Minä syytän rustmestaria murhayrityksestä Hilmaa vastaan.

KAISA. Niin, niin. Murhayritys se oli. Rustmestari olisi kuristanut Hilman, ellei —

NIMISMIES. Valhettelet, ämmä!

YLIOPPILAS. Parhaana pidätte, jos ette sekaannu asiaan tällä kertaa. Kaikki on totta. Sen minä voin todistaa.

GRÖN. Millä oikeudella —?

ROOPE. Hilman sukulaisena syytän minä rustmestaria holhous-toimensa väärin käyttämisestä. Niin, herra Krööni! Minä syytän teitä varkaudesta. Minä tahdon koettaa onko oikeus teille yhtä armelias, kun se oli minulle ankara. — Herra vallesmanni! Te olette ennenkin muistanut velvollisuutenne, ehk'ette nytkään sitä unhota.

GRÖN. Tällainen syytös? Kunnian loukkaus — raaimmassa muodossa!

ROOPE. Säästäkää tuonemmaksi nästinokkaisuutenne! Nyt ei ole siihen aikaa. — (Kuuluu ääniä viereisestä huoneesta.) — Kuuletteko? Tiedättekö mitä väkeä tuolla on? Ne ovat teidän häävieraitanne. Tahdotteko, että minä kaikkien heidän kuullensa uudistan kanteeni?

HILMA (on juossut ovelle). Hyvät vieraat! Olkaa niin hyvät ja odottakaa pari minuuttia! (Menee rustmestarin luo.) Jos heti paikalla lähdette Purimosta ja eroatte holhoja-toimestanne, ettekä koskaan enää palaa meille, niin menkää — syyttömänä. (Kuiskaa.) Joku on äidiltä pyytänyt anteeksi antoa — isälle.

ROOPE. Olkoon niin, koska Hilma tahtoo. Rustmestari menköön vapaana syytöksestä, mutta ei syyllisyydestä. Se seuratkoon teitä kaikkialla, joka paikassa. Se olkoon takeena, että täytätte Hilman toiveet.

YLIOPPILAS. Kummallista! Minä en ymmärrä teidän —

HILMA. Älkää kysykö syitä! Minä pelkään, että ne kadottaisivat arvonsa, jos ne paljastaisin.

NIMISMIES (Grönille). Taitaa olla parasta, että alistut ja suostut kohtaloosi.

GRÖN. Kohtalooni! (Katsoo Hilmaan. Astuu askelen häntä kohti ja aikoo puhua.)

ÄÄNIÄ ULKONA. Morsian ulos! Morsian ulos!

GRÖN (jyrkästi nimismiehelle). Mennään! (Menee. Nimismies ja ylioppilas seuraavat.)

TILTA (tulee ulko-ovesta kantaen kolmihaaraista kynttilä-jalkaa, sytytettyillä kynttilöillä).

ÄÄNIÄ ULKONA. Morsian ulos!

HILMA. Roope! Kuuletko tuota huutoa?

ROOPE (synkästi.) Olisitko tahtonut kuulla jatkoa siihen: "eläköön morsian!"

HILMA. Miksi katkeroitut tuosta? Tällä hetkellä on se minun vapauteni riemuhuuto. Ja semmoisena se pysyköön, jos Jumala tahtoo. Minunlaiselleni ei kuulu: "eläköön morsian!"

KAISA. Nuorten mieli, lyhyt mieli. Ikä kasvaa, mieli muuttuu. — Näin hyvin, toisin paremmin. Toisin

ehkä huonommasti. Muistakaa se!

HILMA (ottaa Kaisaa kädestä). Niin muori! Huonommasti voisi olla.

KAISA (ottaa Roopen kädestä). Muista Roope, että ystävyys kärsimyksen jaloissa on enempi kun rakkaus menestyksen sylissä.

ROOPE (ojentaa kätensä Hilmalle). Ystävyys ja rakkaus! Valhetta olisi totuus, jos en niitä tunnustaisi.

KAISA. Jumalan kiitos! Nyt on Purimon tonttu leppynyt.

HILMA. Niin muori, parannus on sovittanut.

ROOPE. Ja sovitus tuottaa onnea.

Loppu.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PURIMOSSA: VIISINÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark.

Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.